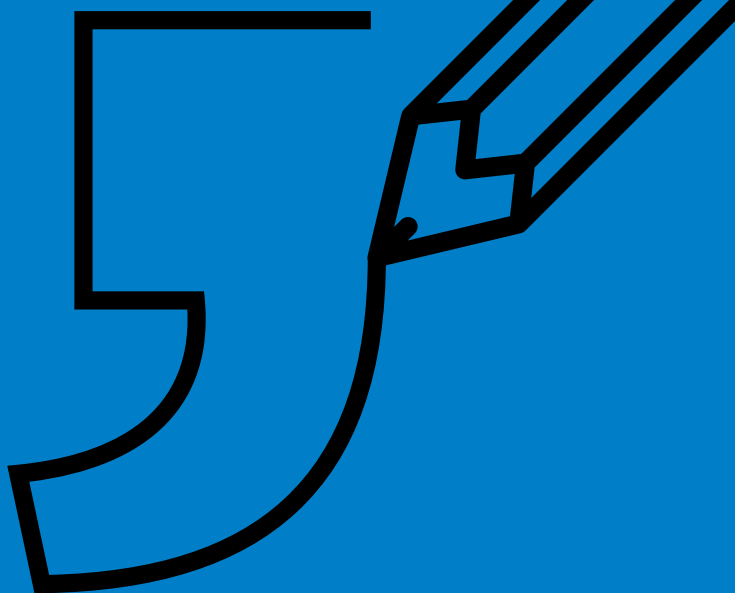

gebaseerd op
APA7

DE APA-RICHTLIJNEN UITGELEGD

EEN PRAKTISCHE HANDLEIDING
VOOR BRONVERMELDING IN HET
HOGER ONDERWIJS

SURF

3e herziene editie

DE APA-RICHTLIJNEN UITGELEGD

EEN PRAKTISCHE HANDLEIDING
VOOR BRONVERMELDING IN HET
HOGER ONDERWIJS

3e herziene editie

Werkgroep APA

Arjan Doolaar, HAN University of Applied Sciences, *voorzitter*

Jurgen Mollema, Hogeschool Utrecht, *co-voorzitter*

Guido Dijkstra, Christelijke Hogeschool Ede

Nathalie van den Eerenbeemt, Fontys Hogeschool

Annelies Kuijten, Avans Hogeschool

Ellie Middelhuis, Hogeschool Saxion

Alie Mud, NHL Stenden Hogeschool

Roelie Tijmstra, Hogeschool Utrecht

Marij Tummers, Hogeschool Saxion

Rensje Wicherson, Windesheim University of Applied Sciences

Philip Willems, Zuyd Hogeschool

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	8
1. Verwijzingen in de tekst	11
1.1 Standaard bronverwijzing	11
1.1.1 Plaats bronverwijzing	12
1.1.2 Herhalen bronverwijzing	12
1.2 Auteurs	13
1.2.1 Auteursnaam met tussenvoegsel	13
1.2.2 Meerdere auteurs	14
1.2.3 Bronnen met dezelfde auteur en jaartal	14
1.2.4 Ontbrekende auteur	15
1.3 Parafrazeren	16
1.3.1 Parafrase met verwijzing tussen haakjes	16
1.3.2 Parafrase met verwijzing in de lopende tekst	16
1.3.3 Parafrase van meerdere publicaties	17
1.4 Citeren	17
1.4.1 Citaat met verwijzing tussen haakjes	17
1.4.2 Citaat met verwijzing in de lopende tekst	18
1.4.3 Citaat van 40 of meer woorden	18
1.4.4 Citaat wijzigen	19
1.4.5 Citaat van meerdere pagina's	19
1.5 Bijzondere verwijzingen in de tekst	19
1.5.1 Persoonlijke communicatie	20
1.5.2 Eigen onderzoeksresultaten	21
1.5.3 Bron in een andere bron	21
1.5.4 Website als geheel	22
1.5.5 Motto	23
2. Bronnenlijst	25
2.1 Onderdelen bronvermelding	26
A Wie	26
B Wanneer	28
C Wat	29
D Waar	30
2.2 Ontbrekende gegevens	32

2.3	Meerdere auteurs	33
2.4	Bronnen met dezelfde auteur en jaartal	33
2.5	DOI	34
3.	Voorbeelden bronnenlijst	37
3.1	Boek	37
3.1.1	Papier	37
3.1.2	Online	43
3.1.3	Audio	44
3.2	Naslagwerk	44
3.2.1	Papier	45
3.2.2	Online	46
3.3	Hoofdstuk uit boek	46
3.3.1	Papier	47
3.3.2	Online	48
3.4	Tijdschrift en krant	48
3.4.1	Tijdschriftartikel	48
3.4.2	Krantenartikel	54
3.5	Informeel publicatie (rapport, jaarverslag, brochure, etc.)	56
3.5.1	Papier	56
3.5.2	Online	57
3.6	Proefschrift, afstudeeropdracht, stageverslag	60
3.6.1	Papier	60
3.6.2	Online	61
3.7	Congres, symposium, conferentie	63
3.7.1	Congresbijdrage	63
3.7.2	Congresbundel	64
3.8	Juridisch werk	66
3.8.1	Wettekst	66
3.8.2	Jurisprudentie	67
3.8.3	Octrooi	68
3.8.4	Parlementair document	68
3.9	Internet	70
3.9.1	Webpagina	70
3.9.2	Social media	73
3.9.3	Digitale leeromgeving en intranet	75

3.10	Audiovisueel materiaal	76
3.10.1	Beeld	77
3.10.2	Geluid	79
3.11	Dataset, software, test	81
3.11.1	Dataset	81
3.11.2	Computerprogramma/app	82
3.11.3	Test	83
4.	Bijzondere bronvermeldingen	87
4.1	Afbeelding	88
4.1.1	Tabel	89
4.1.2	Figuur	97
4.1.3	Afbeelding als illustratie	105
4.1.4	Cartografie	108
4.1.5	Kunstwerk	109
4.1.6	Spel	110
4.2	Vertaling	111
4.3	Stage / Werkplek	111
4.3.1	Vertrouwelijke informatie	112
4.3.2	Rapport en jaarverslag	112
4.3.3	Document achter inlog	113
4.3.4	Document direct van stagebegeleider of werkgever	113
5.	Opmaak van een verslag	115
5.1	Lettertype en -grootte	115
5.2	Getal, cijfer en nummer	115
5.3	Afkorting	117
5.3.1	Organisatie	117
5.4	Opmaak bronnenlijst	118
5.5	Bijlage	119

Bijlage A - Verantwoording	123
Bijlage B - Checklist APA richtlijnen	125
Register	130
Colofon	134

INLEIDING

Wie onderzoek doet voor een eigen publicatie – een werkstuk, het afstudeerverslag, een tijdschriftartikel of een boek – maakt gebruik van bestaande literatuur en andere informatiebronnen. Dat is toegestaan, maar teksten en ideeën van anderen mogen niet zomaar in een eigen document overgenomen worden. Bronvermelding is verplicht. Dit betekent dat er een verwijzing in de tekst gezet moet worden waaruit blijkt wat de oorspronkelijke bron is. Wie dat niet doet maakt zich schuldig aan plagiaat.

Het doel van bronvermelding is:

- Vindbaarheid - Uit de bronnenlijst wordt duidelijk waar de informatie kan worden teruggevonden (in een boek, op het internet, etc.).
- Controleerbaarheid - De gevonden informatie is goed begrepen en verwoord.
- Bescheidenheid - De ander krijgt de eer die hem of haar toekomt.

Een uniforme stijl maakt teksten en vooral bronvermeldingen overal ter wereld herkenbaar. Er zijn meerdere stijlen voor het opstellen van een wetenschappelijke tekst. Naast APA zijn dat bijvoorbeeld MLA, Chicago, Harvard en Vancouver.

De APA-richtlijnen worden wereldwijd door veel hogescholen en universiteiten gebruikt, ook in Nederland.

Relatie tekst en bronnenlijst

Bij APA worden standaard auteur, jaartal en eventueel paginanummer(s) in de tekst genoemd terwijl overige gegevens van de geraadpleegde bron in de bronnenlijst worden opgenomen. Alle verwijzingen die in de tekst staan – persoonlijke communicatie uitgezonderd – zijn terug te vinden in de bronnenlijst. Alleen bronnen waar in de tekst naar verwezen wordt, komen in de bronnenlijst. Eventuele andere bronnen die alleen geraadpleegd, maar niet gebruikt zijn, worden niet vermeld.

De lezer van de tekst kan in de bronnenlijst alle gegevens zien die nodig zijn om de bron zelf te raadplegen.

De bronnenlijst is een nieuw hoofdstuk, komt na de hoofdtekst en voor de eventuele bijlage(n).

Inhoud handleiding

Deze handleiding is opgedeeld in vijf hoofdstukken en twee bijlagen. In het eerste hoofdstuk wordt uitgelegd hoe in de tekst naar een bron wordt verwezen. Hoofdstuk 2 gaat over het opstellen van een bronnenlijst. Voorbeelden van bronvermeldingen staan in hoofdstuk 3. In hoofdstuk 4 komen bijzondere bronvermeldingen aan bod, zoals tabellen, figuren en documenten van een stage of werkplek. Hoofdstuk 5 gaat over de opmaak van een bronnenlijst. De bijlagen bestaan uit een verantwoording en een checklist: een hulpmiddel om te controleren of de APA-richtlijnen correct zijn toegepast.

Toelichting bij de derde editie

De eerste en de tweede editie van de *De APA richtlijnen uitgelegd* zijn gebaseerd op de 6e editie van de *Publication manual of the American Psychological Association*. In 2020 is de 7e editie van de *Publication manual of the American Psychological Association* verschenen en ontstond de noodzaak ook *De APA-richtlijnen uitgelegd* aan te passen.

In deze 3e editie zijn de herziene richtlijnen verwerkt en is de indeling aangepast naar voorbeeld van de 7e editie van de *Publication manual*. Bovendien zijn er enkele nieuwe onderwerpen toegevoegd, zoals de opmaak van een verslag.

1

1. VERWIJZINGEN IN DE TEKST

Bij het schrijven van een onderzoeksverslag zijn bestaande informatiebronnen onmisbaar. Dit kan variëren van literatuur tot audiovisueel materiaal en van websites tot gesprekken met deskundigen. Ideeën, theorieën en onderzoeksresultaten mogen, met bronverwijzing, gebruikt worden in een eigen verslag. Wie zonder bronvermelding andermans werk als eigen tekst presenteert, maakt zich schuldig aan plagiaat. Ook van een eigen werkstuk, bijvoorbeeld een stageverslag, wordt de bronvermelding opgenomen. Gebeurt dat niet dan is er sprake van zelfplagiaat.

Er kan op twee manieren gebruik worden gemaakt van een bron:

- citeren: een deel van de tekst letterlijk overnemen of
- parafraseren: een deel van de tekst in eigen woorden weergeven.

In beide gevallen geldt dat het verwijzen naar een bron verplicht is.

Er zijn geen regels voor de hoeveelheid of lengte van citaten en parafrazen; de APA-richtlijnen gaan over de stijl en niet over de inhoud. Hetzelfde geldt voor de vraag of een parafrase de voorkeur heeft boven een citaat. De richtlijn is dat een citaat of parafrase ter ondersteuning dient van de eigen tekst en geen vervanging daarvan is.

1.1 Standaard bronverwijzing

Standaard worden auteur, jaartal of z.d. (zonder datum, bij het ontbreken van een jaartal) en eventueel paginanummer(s) in de tekst genoemd. Alle overige gegevens van de geraadpleegde bron worden in de bronnenlijst opgenomen.

1.1.1 Plaats bronverwijzing

Een bronverwijzing maakt deel uit van de zin en kan zowel aan het begin, halverwege of aan het einde staan. De schrijver van de tekst bepaalt waar de bronverwijzing staat, als het voor de lezer maar duidelijk is welk gedeelte van de tekst eigen werk is en welk gedeelte gebaseerd is op een andere bron. Omdat bij een parafrase niet altijd duidelijk is waar deze begint, kan het handig zijn om de bronverwijzing aan het begin van de tekst te plaatsen:

Baarda (2019) raadt aan om het statistisch programma SPSS te gebruiken voor het analyseren van onderzoeksgegevens.

In *Dit is onderzoek!* (Baarda, 2019) wordt aangeraden om het statistisch programma SPSS te gebruiken voor het analyseren van onderzoeksgegevens.

De verwijzing valt binnen de zin en de punt die het einde van de zin markeert, komt achter de verwijzing:

Er wordt aangeraden om het statistisch programma SPSS te gebruiken voor het analyseren van onderzoeksgegevens (Baarda, 2019).

1.1.2 Herhalen bronverwijzing

Hoewel het van belang is dat de bronverwijzing op de juiste manier wordt vermeld, kan het voor de lezer storend zijn als de tekst telkens wordt onderbroken door dezelfde bronverwijzing. Wie bijvoorbeeld een (gedeelte van een) hoofdstuk in een onderzoeksverslag baseert op een onderzoeksmethode uit een boek en parafraseert, kan dit beter eenmalig aan het begin van de tekst vermelden in plaats van telkens dezelfde bronverwijzing na iedere alinea te herhalen:

Dit hoofdstuk is gebaseerd op hoofdstuk 6 en 7 uit *Onderzoek doen!* (Fischer & Julsing, 2019), waarin het opzetten en uitvoeren van een kwantitatief onderzoek wordt besproken.

Wanneer nogmaals uit hetzelfde boek wordt geciteerd, hoeft alleen het paginanummer vermeld te worden.

Als in dezelfde alinea ook een andere bron wordt aangehaald, wordt daarna de eerder genoemde bron opnieuw genoemd. Zo bestaat er geen twijfel naar welke bron wordt verwezen.

1.2 Auteurs

Een verwijzing in de tekst bestaat uit de achternaam van de auteur en het jaartal van de publicatie. Een auteur is in principe de maker van een werk. Dat kan bijvoorbeeld een schrijver zijn, een redacteur (degene die bijvoorbeeld bijdragen van verschillende auteurs heeft verzameld tot één werk) of een regisseur (bijvoorbeeld van een film). Een organisatie wordt als auteur aangemerkt wanneer er geen persoon als auteur genoemd wordt.

In de verwijzing in de tekst staan in principe geen voorletters, alleen de achternaam van de auteur. Toevoegingen als 'prof.' of 'drs.' worden weggelaten.

1.2.1 Auteursnaam met tussenvoegsel

In het Nederlands komen tussenvoegsels veel voor, denk aan namen als 'Joke de Vries', 'Bea van der Poel', etc. Bij achternamen worden tussenvoegsels als 'van de', 'de', etc. in de verwijzing in de tekst met een hoofdletter genoemd. Een citaat uit een boek van Joke de Vries uit 2019 wordt in de tekst (De Vries, 2019, p. 3).

De Engelse taal kent geen met kleine letters geschreven tussenvoegsels. In het Engels (en ook in het Vlaams) worden deze tussenvoegsels met een hoofdletter geschreven zodat er een achternaam ontstaat met meerdere woorden: 'De Vries', 'Van der Poel' en in de bronnenlijst achtereenvolgens gealfabetiseerd bij de D en de V. Dit sluit beter aan bij internationale toepassingen die ook gehanteerd worden door verschillende uitgeverijen van Nederlandstalige wetenschappelijke tijdschriften.

1.2.2 Meerdere auteurs

Het aantal auteurs bepaalt hoe er naar verwezen wordt in de tekst en in de bronnenlijst. Eén of twee auteurs (of redacteurs) worden altijd genoemd in een tekst bij een citaat of parafraze en in de bronnenlijst.

Vanaf drie auteurs wordt in de tekst alleen de eerste naam met de toevoeging et al. (Latijnse afkorting voor et alii, 'en anderen') genoemd.

Aantal auteurs	Eerste citaat of parafraze	Tweede en latere citaat of parafraze
Eén of twee	Verwijzing tussen haakjes: (Jansen & De Vries, 2019)	Verwijzing tussen haakjes: (Jansen & De Vries, 2019)
	Verwijzing als lopende tekst: Jansen en De Vries (2019)	Verwijzing als lopende tekst: Jansen en De Vries (2019)
Drie of meer	Verwijzing tussen haakjes: (Jansen et al., 2019)	Verwijzing tussen haakjes: (Jansen et al., 2019)
	Verwijzing als lopende tekst: Jansen et al. (2019)	Verwijzing als lopende tekst: Jansen et al. (2019)

1.2.3 Bronnen met dezelfde auteur en jaartal

Als verschillende publicaties dezelfde auteur en hetzelfde jaartal hebben wordt, om onderscheid te maken, achter het eerste jaartal een kleine letter a en achter het tweede jaartal een kleine letter b gezet. De publicatie waarvan de titel als eerste in een bronnenlijst genoemd wordt, krijgt de toevoeging a. Dit hoeft niet de publicatie te zijn die als eerste in de tekst genoemd wordt.

Zelfde auteur en jaartal

Verwijzing tussen haakjes: (Luyendijk, 2015a, 2015b)

Verwijzing als lopende tekst: Luyendijk (2015a, 2015b)

Zelfde auteur/organisatie zonder datum

- ▶ Bij bronnen zonder datum komt een streepje voor de letter.

Verwijzing tussen haakjes: (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, z.d.-a, z.d.-b)

Verwijzing als lopende tekst: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (z.d.-a, z.d.-b)

Zelfde auteur meerdere jaartallen

- ▶ Bij meerdere werken van dezelfde auteur wordt eenmaal de naam van de auteur genoemd, gevolgd door de jaartallen in chronologische volgorde gerangschikt.

Verwijzing tussen haakjes: (Jansen, 2012, 2014, 2019)

Verwijzing als lopende tekst: Jansen (2012, 2014, 2019)

Zelfde achternaam verschillende auteurs

- ▶ Bij verwijzingen naar twee verschillende auteurs met dezelfde achternaam wordt in de tekst de voorletter(s) op alfabetische volgorde genoemd.

Verwijzing tussen haakjes: (M. Jansen, 2019; P. S. Jansen, 2012)

Verwijzing als lopende tekst: M. Jansen (2019) en P. S. Jansen (2012)

1.2.4 Ontbrekende auteur

Als er geen persoonsnaam als auteur vermeld staat, wordt de verantwoordelijke organisatie genoemd.

Verwijzing tussen haakjes

Het is mogelijk om bij de overheid een steunpakket aan te vragen (Ministerie van Financiën, z.d.).

Verwijzing als lopende tekst

Het Ministerie van Financiën (z.d.) geeft aan hoe een steunpakket aangevraagd kan worden.

Als er geen auteur of organisatie is, wordt de titel genoemd. Is de titel lang, dan mag deze worden ingekort tot de eerste woorden.

Verwijzing tussen haakjes

Het album is alleen tijdelijk in het museum te beluisteren (*Nieuw album Sticks*, 2019).

Verwijzing als lopende tekst

Op de webpagina *Nieuw album Sticks* (2019) staat dat vanaf september het album vier maanden in het museum te horen is en daarna nergens meer.

1.3 Parafseren

Een parafraze is het in eigen woorden weergeven van andermans werk en wordt, net als bij een citaat, gevolgd door een verwijzing tussen haakjes of in de lopende tekst met de achternaam van de auteur(s), het jaartal en het paginanummer. Het paginanummer wordt voorafgegaan door 'p.'. Het noemen van het paginanummer is niet verplicht maar wordt aanbevolen als er naar een specifieke passage verwezen wordt.

1.3.1 Parafraze met verwijzing tussen haakjes**Auteur**

Het is net zo belangrijk om te beschrijven wat je niet doet in een project als wat je wel doet (Moussault, 2018, p. 29).

Organisatie

In de jeugdzorg is onzekerheid over de vraag welke beslissing genomen moet worden in een situatie waarin verschillende belangen tegenover elkaar staan (Centrum voor Ethiek en Gezondheid, z.d.).

1.3.2 Parafraze met verwijzing in de lopende tekst

In onderstaand voorbeeld wordt in algemene bewoordingen naar een publicatie verwezen en is het noemen van paginanummers overbodig. De auteurs worden in de tekst genoemd en het is niet nodig om deze nogmaals tussen haakjes te noemen.

Auteurs

Voor het onderzoek zijn de methoden gevolgd die Fischer en Julsing (2019) hebben beschreven.

Organisatie

Volgens het Centrum voor Ethiek en Gezondheid (z.d.) is in de jeugdzorg onzekerheid over de vraag welke beslissing genomen moet worden in een situatie waarin verschillende belangen tegenover elkaar staan.

1.3.3 Parafrase van meerdere publicaties

Om een stelling te onderbouwen kan naar meerdere publicaties tegelijk verwezen worden. De auteurs worden alfabetisch gerangschikt en gescheiden door een puntkomma.

Verschillende bronnen (Fischer & Julsing, 2019; Jungmann et al., 2020; Moussault, 2018) ondersteunen deze stelling.

1.4 Citeren

Een citaat wordt tussen dubbele aanhalingstekens geplaatst en wordt gevolgd door een verwijzing tussen haakjes () waarin achtereenvolgens achternaam auteur(s), jaartal en paginanummer(s) vermeld worden. Het paginanummer wordt voorafgegaan door 'p.'. Veel digitale bronnen hebben geen paginanummer. Bij lange teksten kan eventueel in plaats van een paginanummer een tussentitel genoemd worden, bijvoorbeeld van een paragraaf.

Een citaat staat niet cursief en mag niet gewijzigd worden. Een fout in het citaat kan worden aangegeven door direct na de fout [*sic*] te vermelden. Het is wel toegestaan om van een hoofdletter een kleine letter te maken als het citaat niet aan het begin van de zin staat.

1.4.1 Citaat met verwijzing tussen haakjes

Auteurs

“De vraag is dan alleen hoe je rekening houdt met de doorwerking van chronische stress” (Jungmann et al., 2020, p. 5).

“De uitspraken die in het onderzoek worden gedaan, moeten aan de hand van de resultaten controleerbaar zijn” (Fischer & Julsing, 2019, p. 28).

Organisatie

“Daarom houden we niet zomaar alle afspraken tegen. Er mag dus misschien meer dan u denkt” (Autoriteit Consument & Markt, z.d.) en dat blijkt ook uit

1.4.2 Citaat met verwijzing in de lopende tekst

Wanneer de auteur(s) in de tekst wordt genoemd, hoeft deze niet nogmaals tussen haakjes te worden vermeld.

Auteurs

Volgens Fischer en Julsing (2019) is een aselechte steekproef “het willekeurig trekken van een steekproef uit een bestand” (p. 144) en bij een doelgerichte steekproef “zoek je onderzoekseenheden met bepaalde kenmerken” (p. 146).

Organisatie

De Autoriteit Consument & Markt (z.d.) zegt hierover “daarom houden we niet zomaar alle afspraken tegen. Er mag dus misschien meer dan u denkt” en dat blijkt ook ...

1.4.3 Citaat van 40 of meer woorden

Een citaat van 40 of meer woorden wordt in een losstaand, ingesprongen blok weergegeven, zonder aanhalingstekens. Boven en onder het blokcitaat komt een witregel.

Auteur in lopende tekst

Luyendijk (2015, p. 18) zegt over de Britse bankierswereld:

Ik ging wandelen en merkte direct dat ‘de City’ geen goede term meer is. In de financiële sector in Londen werken tussen de 250.000 en 350.000 mensen. Dat zijn een heleboel banen, en die zijn op meer dan één plek gaan samenklonteren.

In ons onderzoek

Auteur tussen haakjes

In *Dit kan niet waar* zijn staat hierover:

Ik ging wandelen en merkte direct dat ‘de City’ geen goede term meer is. In de financiële sector in Londen werken tussen de 250.000 en 350.000 mensen. Dat zijn een heleboel banen, en die zijn op meer dan één plek gaan samenklonteren. (Luyendijk, 2015, p. 18)

In ons onderzoek

In het tweede voorbeeld wordt de titel van het boek cursief vermeld. Let op dat in dit voorbeeld de punt voor de bronverwijzing komt. Dit geldt alleen voor citaten van 40 of meer woorden.

1.4.4 Citaat wijzigen

Het is toegestaan om een gedeelte van een citaat weg te laten dat niet ter zake doet. Op de plaats van het weggelaten gedeelte wordt het beletselteken (drie puntjes) gezet met een spatie tussen de puntjes.

“Het theoretisch onderzoek is bedoeld om de wijsheid en inzichten van anderen . . . Meestal bestaat je theoretisch kader uit drie tot zeven paragrafen, maar voor lange scripties is meer mogelijk” (Siljee, 2019, p. 96).

1.4.5 Citaat van meerdere pagina’s

Wanneer een citaat meerdere pagina’s beslaat, wordt de letter p verdubbeld, gevolgd door de eerste en laatste pagina van het citaat.

“Soms is het doel het omgekeerde van het probleem. Iemand die last heeft van een probleem (te veel klachten van klanten) zal een doel (hogere klanttevredenheid) willen behalen” (Moussault, 2018, pp. 25-26).

1.5 Bijzondere verwijzingen in de tekst

Er is een aantal situaties waarin verwijzingen in de tekst niet met auteur en jaartal (kunnen) worden opgenomen in de tekst.

1.5.1 Persoonlijke communicatie

Een interview, een e-mail (inclusief bijlagen), een gesprek, een chat, een brief maar ook een les, een cursus of eigen documentatie, vallen allemaal onder persoonlijke communicatie.

Standaard wordt in de tekst, tussen haakjes, de term persoonlijke communicatie en de datum gezet. Omdat de bron voor de lezer niet te achterhalen is, wordt deze niet opgenomen in de bronnenlijst.

Gesprek

Volgens de heer Jan Jansen (persoonlijke communicatie, 12 juli 2020) is dit niet geval.

E-mail

Jan Jansen (persoonlijke communicatie, 12 juli 2020) mailde ons dat “dit niet het geval is”.

Les

Tijdens het hoorcollege (J. Jansen, persoonlijke communicatie, 12 juli 2020) werd verteld dat dit niet het geval is.

PowerPoint in les

In de les liet professor Jansen (persoonlijke communicatie, 12 juli 2020) enkele voorbeelden in de PowerPoint-presentatie zien.

Document stage

Van onze stagebegeleider (J. Jansen, persoonlijke communicatie, 12 juli 2020) ontvingen we een Word-bestand met gegevens over de instelling.

Vertrouwelijke informatie

Uit het dossier van de patiënt (Streekziekenhuis Koningin Beatrix, persoonlijke communicatie, 12 juli 2020) blijkt dat dit niet het geval is.

Wanneer de geïnterviewde geciteerd of geparafraseerd wordt, is het raadzaam vooraf toestemming te vragen. Indien gewenst kan de naam van de geïnterviewde geanonimiseerd of met een pseudoniem vermeld worden.

Zorg dat bij vertrouwelijke informatie de privacy altijd gewaarborgd wordt.

1.5.2 Eigen onderzoeksresultaten

De resultaten van een eigen onderzoek vallen, net als het complete onderzoeksverslag, onder 'eigen werk' en daarom is het vermelden van de bron niet nodig; niet in de tekst en niet in de bronnenlijst.

Voorbeeld

Een student doet onderzoek binnen een organisatie naar de verbetering van de kwaliteit van de zorg. Hiervoor interviewt de student een aantal patiënten, een aantal medewerkers en een aantal experts. In de beschrijving van het onderzoek worden deze personen (anoniem) benoemd, inclusief de periode en omstandigheden waarin het onderzoek plaatsvond. Als deze personen worden geciteerd of geparafraseerd (individueel of als groep) hoeft er daarom geen aparte verwijzing bij in de tekst.

In de tekst: Van de 50 ondervraagde patiënten zeiden slechts twee de geboden zorg onvoldoende te vinden.

Vermijd het noemen van namen, functies of andere eigenschappen waardoor deelnemers aan het onderzoek herkend kunnen worden.

Deelnemer B vertelde lang getwijfeld te hebben alvorens hulp te zoeken.

1.5.3 Bron in een andere bron

Wie op zoek is naar literatuur komt regelmatig publicaties tegen waarin een andere bron genoemd staat. De publicatie waarin de verwijzing staat is de secundaire bron. De bron waarnaar wordt verwezen, is de primaire bron.

Aangeraden wordt zoveel mogelijk de primaire bron te raadplegen en spaarzaam secundaire bronnen te gebruiken. Het kan echter gebeuren dat de primaire bron niet beschikbaar is omdat het boek niet meer leverbaar of te leen is, het tijdschriftartikel niet gevonden kan worden of de website offline

is. Het is ook mogelijk dat het origineel geschreven is in een onbekende taal.

In deze gevallen wordt de primaire bron genoemd in de tekst met vermelding van de secundaire bron. Omdat de secundaire bron de geraadpleegde bron is, wordt deze opgenomen in de bronnenlijst. Het vermelden van het jaartal van de primaire bron mag, maar is niet verplicht.

Parafrase verwijzing tussen haakjes

Organisaties van nu kenmerken zich als waardengedreven organisaties waarin werknemers zelfstandig zijn en hun eigen tijd kunnen indelen overeenkomstig de huidige tijd die constant in beweging is (Laloux, 2017, in Koeleman, 2018, p. 53).

Parafrase verwijzing als lopende tekst

Laloux (in Koeleman, 2018, p. 53) beschrijft organisaties van nu als waardengedreven organisaties waarin werknemers zelfstandig zijn en hun eigen tijd kunnen indelen overeenkomstig de huidige tijd die constant in beweging is.

Citaat verwijzing tussen haakjes

Organisaties van nu kunnen worden omschreven als “waardengedreven organisaties die zorgen dat autonome professionals zo flexibel kunnen werken als in de huidige beweeglijke tijd nodig is” (Laloux, 2017, geciteerd in Koeleman, 2018, p. 53).

Citaat verwijzing als lopende tekst

Laloux (2017, geciteerd in Koeleman, 2018, p. 53) omschrijft organisaties van nu als “waardengedreven organisaties die zorgen dat autonome professionals zo flexibel kunnen werken als in de huidige beweeglijke tijd nodig is”.

1.5.4 Website als geheel

Wanneer naar een website als geheel wordt verwezen, dus niet naar een document of een specifiek gedeelte, is het voldoende de URL van de website in de tekst te vermelden. De URL wordt niet opgenomen in de bronnenlijst.

Bij het starten van een bedrijf kan op de website van de Kamer van Koophandel (www.kvk.nl) veel bruikbare informatie worden gevonden.

1.5.5 Motto

Een citaat uit een boek of een bekende uitspraak aan het begin van een publicatie wordt een motto genoemd. Het wordt vaak bij literaire werken gebruikt, maar kan ook in een verslag worden toegepast.

Net als bij een citaat van 40 of meer woorden wordt een motto als een losstaand, ingesprongen blok weergegeven, zonder aanhalingstekens. Als bronverwijzing wordt onder het citaat de naam van de auteur en indien bekend, cursief, de herkomst gezet. De vermelding wordt vooraf gegaan door een gedachtenstreepje: — (tip: altcode 196).

Een bronvermelding in de bronnenlijst is niet nodig.

En wie gelukkig is, zal anderen gelukkig maken.
— Anne Frank, *Het Achterhuis, 7 maart 1944*

Als angst besmettelijk is, dan kan zelfvertrouwen dat ook zijn.
— Burgemeester Eberhard van der Laan,
nieuwjaarstoespraak, 2017

When one teaches, two learn.
— Robert A. Heinlein

Als een motto een citaat uit een wetenschappelijke bron is, wordt dezelfde verwijzing gebruikt als bij een citaat in een tekst. De bron wordt opgenomen in de bronnenlijst.

“Wat zou het fijn zijn als mensen die verliezen lijden, adequate hulp krijgen” (De Mönnink, 2015, p. 23).

Wanneer een niet gepubliceerd (of in het openbaar uitgesproken) citaat als motto wordt gebruikt, bijvoorbeeld van een cliënt of een collega, is toestemming nodig van degene die de uitspraak heeft gedaan. Spreek af hoe deze persoon wil worden vermeld. Anoniem citeren is een mogelijkheid.

2

2. BRONNENLIJST

Alle verwijzingen die in de tekst staan – persoonlijke communicatie (§ 1.5.1) uitgezonderd – zijn terug te vinden in de bronnenlijst. Alleen bronnen waar in de tekst naar wordt verwezen, worden in de bronnenlijst opgenomen.

De bronnenlijst is een nieuw hoofdstuk en komt na de hoofdtekst en voor de eventuele bijlage(n). De lezer van de tekst kan in de bronnenlijst alle gegevens zien die nodig zijn om de bron zelf te raadplegen.

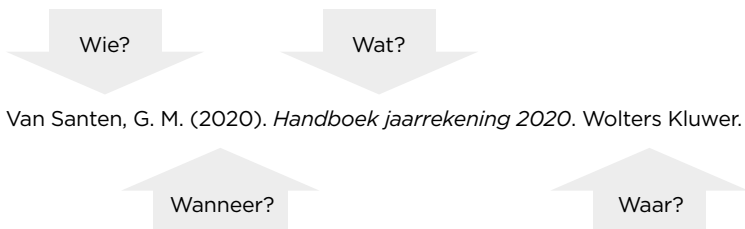
Let op: een bronnenlijst is altijd alfabetisch, ongeacht de bron of het materiaal.

De beschrijving van een bron is opgebouwd uit een aantal vaste onderdelen die teruggevonden kunnen worden door te vragen:

- Wie: Wie is de auteur?
- Wanneer: Wanneer is de publicatie verschenen?
- Wat: Wat is titel van publicatie?
- Waar: Waar is het werk gepubliceerd of gepresenteerd?

Ieder van deze onderdelen eindigt met een punt, met uitzondering van een URL of een DOI.

Laat een bronvermelding die langer is dan één regel vanaf de tweede regel inspringen (§ 5.4).

2.1 Onderdelen bronvermelding

A Wie

Bij de auteur wordt eerst de achternaam vermeld. Van de voornaam worden alleen de voorletters genoemd. Tussen de voorletters komt een spatie, tenzij een voornaam met een tussenstreepje geschreven wordt, bijvoorbeeld Marie-José. Bij twee of meer auteurs komt het &-teken voor de laatste auteur, voorafgegaan door een komma.

Tussenvoegsels ('van de', 'van den', etc.) komen voor de achternaam en worden voluit en met een hoofdletter geschreven, bijvoorbeeld: Van den Berg, G. H.

In een bronnenlijst wordt Van den Berg gealfabetiseerd bij de letter V.

Eén auteur

Jellesma, F. C. (2019). *Sociaal-emotioneel functioneren van kinderen op de basisschool*. Uitgeverij SWP.

Auteur met tussenvoegsel

Van den Broek, J. H. G. (2020). *Tekstuitgave Omgevingswet: Inclusief invoeringswet, aanvullingswetten bodem, natuur, geluid en grondeigendom, en Wet elektronische publicaties*. Boom juridisch.

Auteur met tussenstreepje

Geenen, M.-J. (2017). *Reflecteren: Leren van je ervaringen als professional* (2e herziene druk). Uitgeverij Coutinho.

Twee of meer auteurs

Ketelaar, P. E., Aarts, J., & Demir, S. (2019). *23 Innovations in digital communication: Move beyond speculations and master mediated communication*. BIS Publishers.

In de Amerikaanse richtlijn wordt in de bronnenlijst vanaf twee auteurs een komma geplaatst voor het &-teken, bijvoorbeeld: Jansen, E., & De Vries, P. Hoewel het in het Nederlands gebruikelijk is om geen komma te zetten voor '&' in een opsomming, is ervoor gekozen deze Amerikaanse richtlijn over te nemen.

Auteur met één naam

Beyoncé. (2012). *Best of Beyoncé: For piano, voice & guitar*. Wise Publications.

Redacteur

► Als er geen auteur(s) is maar wel (eind)redacteur(s) wordt dat er tussen haakjes bijgezet in de taal van de publicatie, met hoofdletter en afgekort: Red., Reds., Eindred., Ed., etc.

Le Granse, M., Van Hartingsveldt, M., & Kinébanian, A. (Reds.). (2017). *Grondslagen van de ergotherapie* (5e herziene druk). Reed Business.

Eindredacteur

Van Geet, E. (Eindred.). (z.d.). *Bewegen en bewogen worden: Een praktisch leerboek voor iedereen die werkt met mensen met een ernstige meervoudige beperking*. Stichting Special Heroes.

Editor

Martinovsky, B. (Ed.). (2015). *Emotion in group decision and negotiation*. Springer.

Auteurs met verschillende functies

Noem bij publicaties waar meerdere auteurs met verschillende functies aan hebben meegewerkt alleen de auteur, (eind)-redacteur, vertaler of illustrator. De auteur wordt voor het

jaartal genoemd, de overige namen tussen haakjes achter de titel. Medewerkers worden tussen haakjes achter de auteurs genoemd maar niet in de tekst, zie voorbeeld 8 in hoofdstuk 3.

Dannenburg, W., De Groot, A., Lansink, C., Manders, D., Van Raamsdonk, G., Rosendaal, L., Schouten, P., & De Waard, J. (2012). *Taal actief: Groep 4: Taalboek A* (M. Janssen & M. van Ooijen, Eindreds.). Malmberg.

In dit voorbeeld vermeldt de titelpagina nog eens vijf namen onder 'concept' en twee namen onder 'advies woordenschatlijn'. Deze namen en functies blijven onvermeld.

Organisatie of corporatie

Bij het ontbreken van een auteur of redacteur wordt de organisatie genoemd. Bij samenwerkende auteurs, bijvoorbeeld in een werkgroep, wordt de naam van het samenwerkingsverband genoemd.

Werkgroep 'Effectievere inzet Dooimiddelen'. (2012). *Zout, kan het iets minder? Richtlijn voor effectievere inzet van dooimiddelen*. CROW.

B Wanneer

Vermeld bij een boek en een tijdschriftartikel het jaar waarin het verschenen is tussen ronde haakjes. Bij krantenartikelen en webpagina's worden ook de dag en de maand genoemd. Is de verschijningsdatum niet bekend, noteer dan z.d. (zonder datum).

Boek

Fry, S. (2020). *Troy*. Michael Joseph.

Webpagina met datum

Nederlands Jeugdinstituut. (2021, 6 januari). *De alledaagse uitdagingen bij opgroeien en opvoeden*. Geraadpleegd op 17 januari 2021, van <https://edu.nl/ktba3>

Webpagina zonder datum

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
(z.d.). *Eisen aan de pasfoto voor paspoort of ID-kaart*.
Rijksoverheid. Geraadpleegd op 9 november 2020, van
<https://edu.nl/nqexg>

C Wat

De titel van de gehele publicatie wordt cursief opgenomen en helemaal genoemd. Bij een hoofd- en ondertitel komt achter de hoofdtitel een dubbele punt. Alleen de hoofd- en ondertitel, en eventuele namen, beginnen met een hoofdletter.

Als de titel of ondertitel eindigt op een leesteken komt de (dubbele) punt te vervallen.

Een tweede of latere druk wordt, niet cursief, tussen ronde haakjes vermeld na de titel: 2e herziene druk, 3e gecorrigeerde druk, 4e editie, 5th edition, etc. De oplage wordt niet vermeld. Noteer het getal, '2e druk' in plaats van 'tweede druk'. Zowel de schrijfwijze 2e druk, 2de druk, 2^e druk als 2de druk zijn toegestaan, wees hier wel consequent in.

In tegenstelling tot de Amerikaanse richtlijn worden vermeldingen van druk, editie, edition, etc. niet afgekort.

Hoofd- en ondertitel

Bijlsma, J., & Janssen, H. (2018). *Sociaal werk in Nederland: Vijfhonderd jaar verheffen en verbinden* (4e herziene druk). Uitgeverij Coutinho.

Titel met leesteken

Fischer, T., & Julsing, M. (2019). *Onderzoek doen! Kwantitatief en kwalitatief onderzoek* (3e druk). Uitgeverij Couthino.

Tweetalige publicatie

Zet bij een tweetalige publicatie de titels achter elkaar, gescheiden door een punt. Als er een leesteken staat komt de punt te vervallen.

Sterkens, C., Baillieul, I., & Berg, S. (2019). *Waar kom ik vandaan? Ben nereden geliyorum?* Vzw Herkes.

Onbekende taal

Zet bij een vermelding van een publicatie in een taal, onbekend voor de lezer, tussen vierkante haakjes een Nederlandse vertaling van de titel.

Allende, I. (2008). *La suma de los días* [De som van de dagen] (2a edición). Areté.

Edition

Malchiodi, C. A. (Ed.). (2015). *Creative interventions with traumatized children* (2nd edition). Guilford Press.

D Waar

Bij papieren boeken is de vindplaats de uitgever. De naam van de uitgever wordt overgenomen zoals in het werk vermeld staat. Toevoegingen over de rechtsvorm van de uitgever, bijvoorbeeld B.V. of Inc., worden niet genoemd. Bij digitale boeken wordt ook de DOI (§ 2.5) of raadpleegdatum en URL vermeld.

Bij webpagina's wordt de naam van de website achter de titel gezet, niet cursief, gevolgd door de raadpleegdatum en URL. Laat de naam van de website weg als deze gelijk is aan de naam van de organisatie.

Als de URL lang is, wordt aangeraden een URL-shortener te gebruiken. In Nederland biedt SURF <https://edu.nl/> aan, een privacy-vriendelijke wijze om eenvoudig verkorte URL's aan te maken.

Bij tijdschrift- en krantenartikelen (zie § 3.4) wordt geen plaatsnaam of uitgever genoemd.

Papieren boek

Breuer, C., Hoekman, R., Nagel, S., & Van der Werff, H. (Eds.). (2015). *Sport clubs in Europe: A cross-national comparative perspective*. Springer Publishing Company.

Boek met DOI

Bull, L. (2020). *The evolution of complexity: Simple simulations of major innovations*. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-40730-8>

Google Books

Swinnen, J., & McDermott, J. (Eds.). (2020). *Covid-19 & global food security*. International Food Policy Research Institute. Geraadpleegd op 10 september 2020, van <https://books.google.nl/books?id=3EfzDwAAQBAJ>

De URL bij Google Books is vaak lang omdat de zoekactie in de URL wordt meegenomen. Deze mag worden ingekort zodat de URL verwijst naar de beginpagina van het boek.

Auteur is uitgever

Als de naam van de uitgever gelijk is aan die van de auteur of organisatie wordt de naam van de uitgever weggelaten.

Ars Aequi Libri. (2020). *Privacy- & telecommunicatierecht*.

Webpagina

Koninklijke Nederlandse Maatschappij ter bevordering der Pharmacie. (2020, 18 november). *Medicijn in het kort: In één oogopslag inzicht in je medicijn*. Apotheek.nl. Geraadpleegd op 9 februari 2021, van <https://edu.nl/qj3n>

2.2 Ontbrekende gegevens

Auteur

Is de auteur van een bron niet bekend, vermeld dan de verantwoordelijke organisatie.

CBS. (2018, 31 oktober). *Aantal jongeren met jeugdzorg daalt eerste helft 2018*. Geraadpleegd op 9 november 2020, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2018/44/aantal-jongeren-met-jeugdzorg-daalt-eerste-helft-2018>

Zet als de organisatie niet bekend is de titel vooraan en het jaar en eventueel de datum erachter.

Tunisisch National Dialogue Quartet wint Nobelprijs voor de Vrede. (2015, 9 oktober). NU.nl. Geraadpleegd op 30 september 2020, van <https://www.nu.nl/buitenland/4141877/tunisisch-overlegorgaan-wint-nobelprijs-vrede.html>

Datum

Is de datum of het jaar van publicatie onbekend, bijvoorbeeld van een webpagina, gebruik dan de afkorting z.d. (zonder datum).

Centrum voor Ethiek en Gezondheid. (z.d.). *Dilemma's in de jeugdzorg*. Geraadpleegd op 29 september 2020, van <https://www.ceg.nl/ethische-dossiers/dilemma's-in-de-jeugdzorg>

Naam uitgever

Wanneer de naam van de uitgever ontbreekt, wordt dit onderdeel van de verwijzing weggelaten.

2.3 Meerdere auteurs

Het aantal auteurs bepaalt hoe ze worden opgenomen in de bronnenlijst. Tot en met twintig auteurs of redacteurs worden allemaal genoemd, gescheiden door een komma. Voor de laatste naam komt het &-teken te staan. Bij eenentwintig of meer auteurs (of redacteurs) worden de eerste negentien namen genoemd, gescheiden door een komma, daarna het beletselteken met spaties (. . .), gevolgd door de laatste auteur, zonder het &-teken. De volgorde van de namen is gelijk aan die van de publicatie.

Tews, M. J., Hoefnagels, A., Jolly, P. M., & Stafford, K. (2021). Turnover among young adults in the hospitality industry: Examining the impact of fun in the workplace and training climate. *Employee Relations*, 43(1), 245-261. <https://doi.org/10.1108/ER-11-2019-0432>

Wiskunde, B., Arslan, M., Fischer, P., Nowak, L., Van den Berg, O., Coetzee, L., Juárez, U., Riyaziyyat, E., Wang, C., Zhang, I., Li, P., Yang, R., Kumar, B., Xu, A., Martinez, R., McIntosh, V., Ibáñez, L. M., Mäkinen, G., Virtanen, E., . . . Kovács, A. (2019). Indie pop rocks mathematics: Twenty One Pilots, Nicolas Bourbaki, and the empty set. *Journal of Improbable Mathematics*, 27(1), 1935-1968. <https://doi.org/10.0000/3mp7y-537>

2.4 Bronnen met dezelfde auteur en jaartal

Als verschillende publicaties dezelfde auteur of organisatie en hetzelfde jaartal hebben wordt, om in de tekst onderscheid te maken, achter het eerste jaartal een kleine letter a en achter het tweede jaartal een kleine letter b gezet.

Bij bronnen zonder datum komt er een streepje voor de letter. De volgorde wordt bepaald door het eerste woord van de titel (zonder lidwoorden) zodat de bronnen alfabetisch gerangschikt kunnen worden.

De publicatie waarvan de titel als eerste in een alfabetische opsomming genoemd wordt krijgt de toevoeging a. Dit hoeft niet de publicatie te zijn die als eerste in de tekst genoemd wordt.

Zelfde auteur en jaartal

Luyendijk, J. (2015a). *Dit kan niet waar zijn: Onder bankiers*. Uitgeverij Atlas Contact.

Luyendijk, J. (2015b). *Het zijn net mensen: Beelden uit het Midden-Oosten* (32e druk). Podium.

Zelfde organisatie, zonder datum

Raad voor de Kinderbescherming. (z.d.-a). *Ambitie*. Geraadpleegd op 30 september 2020, van <https://www.kinderbescherming.nl/over-ons/ambitie>

Raad voor de Kinderbescherming. (z.d.-b). *Kwaliteit van ons werk*. Geraadpleegd op 30 september 2020, van <https://www.kinderbescherming.nl/over-ons/kwaliteit-van-ons-werk>

2.5 DOI

De DOI (Digital Object Identifier) is een uniek identificatiemiddel voor een digitaal tijdschriftartikel of een e-book. Door middel van deze unieke code kan het betreffende werk online teruggevonden worden. Als de DOI bekend is, worden de datum van raadplegen en de URL vervangen door deze code. De DOI is meestal terug te vinden aan het begin van het artikel en/of op de pagina van de uitgever.

Als in een artikel een oudere vorm van de DOI staat (<http://dx.doi.org/> of [doi:](http://doi.org/)) wordt deze vervangen door de gebruikersvriendelijke URL <https://doi.org/> voor de code te zetten. Achter de DOI komt geen afsluitende punt.

Rooyackers, J., & Weulen Kranenkamp, M. (2020). Vissen met een nieuwe hengel: Een onderzoek naar betaalverzoekfraude. *Justitiële Verkenningen*, 46(2), 19-43. <https://doi.org/10.5553/JV/016758502020046002003>

3

3 VOORBEELDEN BRONNENLIJST

3.1 Boek

Boeken kunnen op papier, digitaal of als luisterboek verschenen zijn. Woordenboeken en encyclopedieën vallen onder naslagwerken (§ 3.2)

3.1.1 Papier

Auteur, A. (jaar van uitgave). *Titel cursief*. Naam uitgever.

1. Eén auteur

Katan, M. (2016). *Voedingsmythes: Over valse hoop en nodeleze vrees*. Uitgeverij Bert Bakker.

Verwijzing tussen haakjes: (Katan, 2016)

Verwijzing als lopende tekst: Katan (2016)

2. Auteur dubbele voornaam

Geenen, M.-J. (2017). *Reflecteren: Leren van je ervaringen als professional* (2e herziene druk). Uitgeverij Coutinho.

Verwijzing tussen haakjes: (Geenen, 2017)

Verwijzing als lopende tekst: Geenen (2017)

3. Auteur met tussenvoegsel

Van der Meer, P. (2018). *Ondernemerschap in hoofdlijnen* (4e druk). Noordhoff Uitgevers.

Verwijzing tussen haakjes: (Van der Meer, 2018)

Verwijzing als lopende tekst: Van der Meer (2018)

4. Dubbele achternaam

Steemers-van Winkoop, M. W. H. (2001). *Geloven in zorg: Omgaan met geloof, levensbeschouwing en spiritualiteit in de gezondheidszorg*. HB Uitgevers.

Verwijzing tussen haakjes: (Steemers-van Winkoop, 2001)

Verwijzing als lopende tekst: Steemers-van Winkoop (2001)

5. Twee auteurs

Fischer, T., & Julsing, M. (2019). *Onderzoek doen! Kwantitatief en kwalitatief onderzoek*. Noordhoff Uitgevers.

Verwijzing tussen haakjes: (Fischer & Julsing, 2019)

Verwijzing als lopende tekst: Fischer en Julsing (2019)

6. Meerdere auteurs

Baarda, B., Bakker, E., Fischer, T., Julsing, M., Van der Hulst, M., Van Vianen, R., & De Goede, M. (2017). *Basisboek methoden en technieken: Kwantitatief praktijkgericht onderzoek op wetenschappelijke basis* (6e druk). Noordhoff Uitgevers.

Verwijzing tussen haakjes: (Baarda et al., 2017)

Verwijzing als lopende tekst: Baarda et al. (2017)

7. Meer dan 20 auteurs

Van den Broek, T., De Haan, G., Siemensma, H., Buijs, B., Cremers, P., Van Dam, M., Van Hoof, K., De Jong-Lam, T., Laagland-Fokker, M., Lagermann, C., Ligthart, G., Middel, A., Peyré, J., Schoone, H., Vegh, G., Verlaan-van Ommeren, E., Vroege, M., Vuurmans, A. C., Van der Windt-Wielaard, I., . . . Schaeffer, S. (2017). *Flits: Voortgezet technisch lezen: Antwoordenboek plus groep 8: Blok A - Blok B - Blok C - Blok D*. Noordhoff Uitgevers.

Verwijzing tussen haakjes: (Van den Broek et al., 2017)

Verwijzing als lopende tekst: Van den Broek et al. (2017)

Het boek vermeldt drie hoofdauteurs, 16 'auteurs lessen' en zes 'tekstauteurs'. Noem van deze 25 namen de eerste 19 auteurs gevolgd door het beletselteken met spaties (. . .) en de laatste naam.

8. Auteur en medewerker

Verhagen, P. (met Haarsma-den Dekker, C.). (2015).

Ondernemen en innoveren in zorg en welzijn: Van signaal naar succesverhaal (2e herziene druk). Uitgeverij Coutinho.

Verwijzing tussen haakjes: (Verhagen, 2015)

Verwijzing als lopende tekst: Verhagen (2015)

9. Onder redactie

Van Geet, E. (Eindred.). (2013). *Bewegen en bewogen worden:*

Een praktisch leerboek voor iedereen die werkt met mensen met een ernstige meervoudige beperking. Stichting Onbeperkt Sportief.

Verwijzing tussen haakjes: (Van Geet, 2013)

Verwijzing als lopende tekst: Van Geet (2013)

10. Onder redactie meerdere personen

Le Granse, M., Van Hartingsveldt, M., & Kinébanian, A. (Reds.).

(2017). *Grondslagen van de ergotherapie* (5e herziene druk). Bohn Stafleu van Loghum.

Verwijzing tussen haakjes: (Le Granse et al., 2017)

Verwijzing als lopende tekst: Le Granse et al. (2017)

11. Onder redactie Engelstalig

Martinovsky, B. (Ed.). (2015). *Emotion in group decision and negotiation*. Springer.

Verwijzing tussen haakjes: (Martinovsky, 2015)

Verwijzing als lopende tekst: Martinovsky (2015)

12. Auteurs met meerdere functies

Van de Meer, K. ([2014]). *Thema 2: De boom: Werkboek*
(K. van der Zouw, Eindred.). Malmberg.

Verwijzing tussen haakjes: (Van der Meer, [2014])

Verwijzing als lopende tekst: Van der Meer ([2014])

De titelpagina vermeldt dat Van der Zouw ook verantwoordelijk is voor het concept, deze functie wordt niet vermeld. Noem alleen de (eind)redacteur, vertaler en illustrator.

Het jaar van uitgave staat tussen vierkante haakjes omdat het jaartal niet wordt genoemd in de publicatie.

13. Auteur met Nederlandstalige bewerking en vertaling

Feldman, R. S. (2020). *Ontwikkelingspsychologie* (D. van der Loon, L. Voets, & G. van der Wielen, Nederlandstalige bew.; V. Walsmit, G. Bouman, T. Zuiderbaan, & M. Kerkhof, Vert.; 8e editie). Pearson Benelux.

Verwijzing tussen haakjes: (Feldman, 2020)

Verwijzing als lopende tekst: Feldman (2020)

14. Auteur is samenwerkingsverband

Werkgroep APA. (2021). *De APA-richtlijnen uitgelegd: Een praktische handleiding voor bronvermelding in het hoger onderwijs* (3e herziene editie). SURF.

Verwijzing tussen haakjes: (Werkgroep APA, 2021)

Verwijzing als lopende tekst: Werkgroep APA (2021)

15. Auteur is organisatie en gelijk aan uitgever

American Psychological Association. (2020). *Publication manual of the American Psychological Association: The official guide to APA style* (7th edition).

Verwijzing tussen haakjes: (American Psychological Association, 2020)

Verwijzing als lopende tekst: American Psychological Association (2020)

16. Titel met ondertitel

Kort, R. (2017). *De microbemens: Het belang van het onzichtbare leven*. Athenaeum-Polak & van Genneep.

Verwijzing tussen haakjes: (Kort, 2017)

Verwijzing als lopende tekst: Kort (2017)

17. Titel eindigt op leesteken

Baarda, B. (2019). *Dit is onderzoek! Handleiding voor kwantitatief en kwalitatief onderzoek* (3e druk). Noordhoff Uitgevers.

Verwijzing tussen haakjes: (Baarda, 2019)

Verwijzing als lopende tekst: Baarda (2019)

18. Titel met twee ondertitels

Boonstra, J., Van Muijen, J., & Tours, H. (Eds.). (2011). *Leiderschap in organisaties: Crisis in leiderschap: Op zoek naar nieuwe wegen*. Wolters Kluwer Benelux.

Verwijzing tussen haakjes: (Boonstra et al., 2011)

Verwijzing als lopende tekst: Boonstra et al. (2011)

19. Druk

Adriaansen, M., & Caris, J. (2020). *Elementaire sociale vaardigheden* (4e druk). Bohn Stafleu van Loghum.

Verwijzing tussen haakjes: (Adriaansen & Caris, 2020)

Verwijzing als lopende tekst: Adriaansen en Caris (2020)

20. Druk met toevoeging

Migchelbrink, F. (2010). *Praktijkgericht onderzoek in zorg en welzijn* (15e ongewijzigde druk). Uitgeverij SWP.

Verwijzing tussen haakjes: (Migchelbrink, 2010)
 Verwijzing als lopende tekst: Migchelbrink (2010)

21. Druk Engelstalig

Malchiodi, C. A. (Ed.). (2012). *Handbook of art therapy* (2nd edition). Guilford Press.

Verwijzing tussen haakjes: (Malchiodi, 2012)
 Verwijzing als lopende tekst: Malchiodi (2012)

22. Vertaler

Obama, B. (2020). *Een beloofd land* (R. W. R. Bremmer, B. Fontijn, E. Krol, & F. Reusink, Vert.). Hollands Diep.

Verwijzing tussen haakjes: (Obama, 2020)
 Verwijzing als lopende tekst: Obama (2020)

23. Heruitgave in vertaling

Shakespeare, W. (2014). *Lang leve de liefde* (J. Nieborg, Vert.). Grobein. (Origineel werk gepubliceerd in 1598)

Verwijzing tussen haakjes: (Shakespeare, 1598/2014)
 Verwijzing als lopende tekst: Shakespeare (1598/2014)

Omdat Shakespeare uiteraard niet in het jaar 2014 heeft gepubliceerd worden beide jaartallen in de tekst genoemd.

24. Vertaling met druk

Thaler, R., & Sunstein, C. (2018). *Nudge: Naar betere beslissingen over gezondheid, geluk en welvaart* (C. Zijlemaker, Vert.; 8e druk). Uitgeverij Business Contact.

Verwijzing tussen haakjes: (Thaler & Sunstein, 2018)
 Verwijzing als lopende tekst: Thaler en Sunstein (2018)

25. Uitgever

Ardon, A. (2016). *Ontketen vernieuwing! Blokkades wegnemen en beweging creëren* (3e druk). Uitgeverij Business Contact.

Verwijzing tussen haakjes: (Ardon, 2016)

Verwijzing als lopende tekst: Ardon (2016)

26. Engelstalige uitgever

Breuer, C., Hoekman, R., Nagel, S., & Van der Werff, H. (Eds.). (2015). *Sport clubs in Europe: A cross-national comparative perspective*. Springer International Publishing.

Verwijzing tussen haakjes: (Breuer et al., 2015)

Verwijzing als lopende tekst: Breuer et al. (2015)

3.1.2 Online

Auteur, A. (jaar van uitgave). *Titel cursief*. Naam uitgever.
<https://doi.org/xxxx>

Auteur, A. (jaar van uitgave). *Titel cursief*. Naam uitgever.
Geraadpleegd op dag maand jaar, van <http://xxxx> of <https://xxxx>

27. DOI

Nijs, J. (2016). *Centrale sensitatiepijn in de klinische praktijk*. Bohn Stafleu van Loghum. <https://doi.org/10.1007/978-90-368-0925-2>

Verwijzing tussen haakjes: (Nijs, 2016)

Verwijzing als lopende tekst: Nijs (2016)

28. Zonder DOI

Gitman, L. J., McDaniel, C., Shah, A., Reece, M., Koffel, L., Talsma, B., & Hyatt, J. C. (2020). *Introduction to business*. OpenStax. Geraadpleegd op 22 januari 2021, van <https://openstax.org/books/introduction-business/pages/preface> (Origineel werk gepubliceerd in 2018)

Verwijzing tussen haakjes: (Gitman et al., 2018/2020)

Verwijzing als lopende tekst: Gitman et al. (2018/2020)

3.1.3 Audio

Auteur, A. (jaar van uitgave). *Titel cursief* [Luisterboek].

Naam uitgever.

Auteur, A. (jaar van uitgave). *Titel cursief* (V. Verteller,

Verteller). Naam uitgever.

29. Auteur is verteller

Hart, W. (2020). *Verdraaide organisaties: Terug naar de bedoeling* [Luisterboek]. Boom Uitgevers.

Verwijzing tussen haakjes: (Hart, 2020)

Verwijzing als lopende tekst: Hart (2020)

30. Auteur en verteller

Sacks, O. (2008). *Man die zijn vrouw voor een hoed hield*

(P. M. Moll-Huber, Vert.; B. van der Vlugt, Verteller)

[Luisterboek]. Meulenhoff Boekeriej.

Verwijzing tussen haakjes: (Sacks, 2008)

Verwijzing als lopende tekst: Sacks (2008)

31. Engelstalig

Melvin, M. C. (2018). *Modern Instagram marketing* (G. Steve,

Narr.) [Luisterboek]. Michael Donald Audio.

Verwijzing tussen haakjes: (Melvin, 2018)

Verwijzing als lopende tekst: Melvin (2018)

3.2 Naslagwerk

Wanneer een woord in een naslagwerk (woordenboek of encyclopedie) wordt opgezocht, om zeker te zijn van de betekenis, hoeft er niet verwezen te worden. Wel als er uit het naslagwerk wordt geciteerd of geparafraseerd.

3.2.1 Papier

Auteur, A. (jaar van uitgave). *Titel cursief*. Naam uitgever.

De verwijzing naar een papieren naslagwerk verschilt niet veel van een verwijzing naar een boek. Naslagwerken hebben vaak geen auteur, wel redacteuren en soms wordt er geen enkele naam vermeld. Aangeraden wordt om de gegevens van het titelblad over te nemen. Onderstaande voorbeelden zijn uitgaven van Van Dale, let op dat Van Dale de naam van de uitgever is en geen persoonsnaam.

32. Met auteurs

Den Boon, T., & Hendrickx, R. (met Van der Sijs, N., Etymologie). (2015). *Groot woordenboek van de Nederlandse taal* (15e herziene editie). Van Dale.

Het Groot woordenboek van de Nederlandse Taal, ook bekend als de 'Dikke Van Dale', bestaat uit drie banden. Omdat de paginanummering doorlopend is, worden de delen niet afzonderlijk genoemd.

Verwijzing tussen haakjes: (Den Boon & Hendrickx, 2015)

Verwijzing als lopende tekst: Den Boon en Hendrickx (2015)

33. Zonder auteurs

Groot woordenboek hedendaags Nederlands (4e editie). (2008). Van Dale.

Verwijzing tussen haakjes: (*Groot woordenboek hedendaags Nederlands*, 2008)

Verwijzing als lopende tekst: *Groot woordenboek hedendaags Nederlands* (2008)

34. Deel uit meerdelig werk

Kloft, J. (Bearb.). (1979). Inventar des Urkundenarchivs der Fürsten von Hatzfeldt-Wildenburg zu Schönstem/Sieg. In *Band 2 Regesten Nr. 451 bis 1050* (pp. 1467-1536). Rheinland-Verlag.

Verwijzing tussen haakjes: (Kloft, 1979)

Verwijzing als lopende tekst: Kloft (1979)

3.2.2 Online

Lemma. (jaar, dag maand). In *Titel naslagwerk*. Geraadpleegd op dag maand jaar, van <http://xxxx> of <https://xxxx>

- ▶ Het woord of begrip waarvan de betekenis is opgezocht, het lemma, komt vooraan te staan. Jaar van uitgave is standaard ‘z.d.’ tenzij het naslagwerk een datum vermeldt, bijvoorbeeld bij Wikipedia waar de laatste wijzigingsdatum onderaan de pagina staat.
- ▶ Voor iedere betekenis waar in de tekst naar verwezen wordt, komt een vermelding in de bronnenlijst.
- ▶ Het lemma wordt in de tekst tussen dubbele aanhalingstekens gezet en niet cursief.

35. Zonder datum

Bronvermelding. (z.d.). In *Van Dale Online*. Geraadpleegd op 30 september 2020, van <https://www.vandale.nl/gratis-woordenboek/nederlands/betekenis/bronvermelding>

Verwijzing tussen haakjes: (“Bronvermelding”, z.d.)

Verwijzing als lopende tekst: “Bronvermelding” (z.d.)

36. Wikipedia

ADHD. (2020, 1 september). In *Wikipedia*. Geraadpleegd op 30 september 2020, van <https://nl.wikipedia.org/wiki/ADHD>

Verwijzing tussen haakjes: (“ADHD”, 2020)

Verwijzing als lopende tekst: “ADHD” (2020)

3.3 Hoofdstuk uit boek

Wanneer de hoofdstukken door verschillende auteurs zijn geschreven en het boek is samengesteld door één of meerdere redacteurs, wordt ieder hoofdstuk waarnaar verwezen wordt, apart genoemd in zowel de tekst als in de bronnenlijst.

- ▶ De voorletters van de redacteurs van het gehele boek worden voor de achternaam geplaatst.
- ▶ In de tekst wordt naar de naam van de auteur van het hoofdstuk verwezen.
- ▶ De druk wordt voor de paginanummers genoemd, gescheiden door een komma.

3.3.1 Papier

Auteur, A. (jaar van uitgave). Titel van hoofdstuk. In A. Redacteur (Red.), *Titel van het boek* (pp. xx-xx). Naam uitgever.

37. Nederlandstalig

Bloemendal-Hol, S. (2010). Stief zonder moeder. In N. Brezesowsky (Red.), *De bonusmoeder: Ontroerende en humoristische ervaringen van stiefmoeders* (pp. 141-148). Artemis.

Verwijzing tussen haakjes: (Bloemendal-Hol, 2010)

Verwijzing als lopende tekst: Bloemendal-Hol (2010)

38. Engelstalig

Muis, J., Klein, O., & Dijkstra, G. (2021). Challenges and opportunities of social media research: Using Twitter and Facebook to investigate far right discourses. In S. D. Ashe, J. Busher, G. Macklin, & A. Winter (Eds.), *Researching the far right: Theory, method and practice* (pp. 147-163). Routledge.

Santen, B. (2015). Treating dissociation in traumatized children with body maps. In C. A. Malchiodi (Ed.), *Creative interventions with traumatized children* (2nd edition, pp. 126-149). Guilford Press.

Verwijzing tussen haakjes: (Muis et al., 2021; Santen, 2015)

Verwijzing als lopende tekst: Muis et al. (2021) en Santen (2015)

39. Enkele auteurs gelijk aan redacteurs

Sprinkhuizen, A., & Scholte, M. (2017). Vorm geven aan methodisch handelen vanuit een brede basis. In M. Spierts,

A. Sprinkhuizen, M. Scholte, M. Hoijtink, E. de Jonge, & L. van Doorn (Reds.), *De brede basis van het sociaal werk: Grondslagen, methoden en praktijken* (pp. 99-122). Uitgeverij Coutinho.

Verwijzing tussen haakjes: (Sprinkhuizen & Scholte, 2017)

Verwijzing als lopende tekst: Sprinkhuizen en Scholte (2017)

3.3.2 Online

Auteur, A. (jaar van uitgave). Titel van hoofdstuk. In A.

Redacteur (Red.), *Titel van het boek* (pp. xx-xx). Naam uitgever. <https://doi.org/xxxx>

Auteur, A. (jaar van uitgave). Titel van hoofdstuk. In A.

Redacteur (Red.), *Titel van het boek* (pp. xx-xx). Naam uitgever. Geraadpleegd op dag maand jaar, van <http://xxxx> of <https://xxxx>

40. DOI

Kompanje E. (2017). Ethiek in de complementaire zorg. In

M. Busch, A. Huisman, S. Hupkens, & A. Visser (Reds.), *Inleiding complementaire zorg* (pp. 193-206). Bohn Stafleu van Loghum. https://doi.org/10.1007/978-90-368-1712-7_9

Verwijzing tussen haakjes: (Kompanje, 2017)

Verwijzing als lopende tekst: Kompanje (2017)

3.4 Tijdschrift en krant

3.4.1 Tijdschriftartikel

Auteur, A. (jaar van uitgave). Titel van het artikel. *Naam*

Tijdschrift, jaargang(nummer), eerste paginanummer-laatste paginanummer.

Auteur, A. (jaar van uitgave). Titel van het artikel. *Naam*

Tijdschrift, jaargang(nummer), eerste paginanummer-laatste paginanummer. <https://doi.org/xxxx>

Auteur, A. (jaar van uitgave). Titel van het artikel. *Naam Tijdschrift, jaargang*(nummer), eerste paginanummer-laatste paginanummer. Geraadpleegd op dag maand jaar, van <http://xxxx> of <https://xxxx>

- ▶ De belangrijkste woorden uit de titel van het tijdschrift worden met een hoofdletter geschreven.
- ▶ Als jaargang, afleveringsnummer en/of paginanummers ontbreken, worden deze weggelaten.
- ▶ Bij online tijdschriftartikelen worden de URL en datum van raadplegen toegevoegd. Is de DOI (Digital Object Identifier) bekend dan vervangt deze de raadpleegdatum en de URL. De DOI begint altijd met <https://doi.org> gevolgd door de code. Achter de DOI komt geen afsluitende punt (zie ook § 2.1D en § 2.5).

41. Wetenschappelijk tijdschriftartikel papier

De Vries, D., Sumter, S., Notten, N., & Rozendaal, E. (2020). De spiegel van de sociale media: Een exploratieve studie naar de online zelfpresentatie van tweens. *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap*, *48*(4), 209-230.

Verwijzing tussen haakjes: (De Vries et al., 2020)

Verwijzing als lopende tekst: De Vries et al. (2020)

42. Tijdschriftartikel zonder DOI, niet uit databank

Eryilmaz, S. (2020). Compare teachers and students attitudes according to mobile educational applications. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, *20*(1), 19-24. Geraadpleegd op 21 januari 2021, van <http://www.tojet.net/articles/v20i1/2013.pdf>

Janssenswillen, P., & Placklé, I. (2020). Ontwerp van een krachtige leeromgeving voor erfgoededucatie: Een interdisciplinaire good practice voor het beroepsonderwijs. *Tijdschrift voor Lerarenopleiders*, *41*(1), 17-26. Geraadpleegd op 21 januari 2021, van <https://registratiesite.brlo.nl/home/nl-nl/shop/media/attachment/666/naar-tijdschrift>

Verwijzing tussen haakjes: (Eryilmaz, 2020; Janssenswillen & Placklé, 2020)

Verwijzing als lopende tekst: Eryilmaz (2020) en Janssenswillen en Placklé (2020)

43. Tijdschriftartikel zonder DOI uit databank

- Bij artikelen uit databanken worden de naam van de databank, raadpleegdatum en URL niet vermeld. Het voorbeeld is afkomstig uit Nexis Uni.

Van Gool, R., & Van de Ven, C. (2020, 17 september). 'Wij zijn het nieuwe nieuws': Onderzoek Coronasamenzweringen. *De Groene Amsterdammer*.

Verwijzing tussen haakjes: (Van Gool & Van de Ven, 2020)

Verwijzing als lopende tekst: Van Gool en Van de Ven (2020)

44. Tijdschriftartikel met DOI uit databank

- Bij artikelen uit databanken wordt de naam van de databank niet vermeld. De voorbeelden zijn afkomstig uit SpringerLink en Rechtsorde.

De Boer, D. (2019). Academische Werkplaats Autisme verbindt wetenschap en praktijk. *Kind & Adolescent Praktijk*, 18(2), 38-43. <https://doi.org/10.1007/s12454-019-0020-2>

De Canck, W., & Storms, S. (2019). De nieuwe mindset van de collaboratieve advocaat. *Nederlands-Vlaams Tijdschrift voor Mediation en Conflictmanagement*, 23(2-3), 19-29. <https://doi.org/10.5553/TMD/138638782019023203003>

Verwijzing tussen haakjes: (De Boer, 2019; De Canck & Storms, 2019)

Verwijzing als lopende tekst: De Boer (2019) en De Canck en Storms (2019)

45. Artikel uit databank met patent/eigendom

- Wanneer het artikel alleen te vinden is in een bepaalde

databank of archief en nergens anders, zoals gepatenteerde artikelen of artikelen in bijvoorbeeld de Cochrane Database of Systematic Reviews, NEN Connect en UpToDate, schrijf dan de naam van de databank of het archief cursief op de plaats van de naam van het tijdschrift.

Edwards, K. M., & Orenstein, W. A. (2021). COVID-19: Vaccines to prevent SARS-CoV-2 infection (M. S. Hirsch & A. Bloom, Eds.). *UpToDate*. Geraadpleegd op 14 april 2021, van <https://edu.nl/jwwpn>

Normcommissie 302010 'Kantoor en schoolmeubilair'. (2021, 1 maart). Circulaire kantoor- en leeromgeving - Deel 1: Definities (NPR 8313-1). *NEN Connect*. Geraadpleegd op 8 maart 2021, van <https://connect.nen.nl/Standard/Detail/3643183>

Nussbaumer-Streit, B., Mary, V., Docrescu, A. I., Chapman, A., Persad, E., Klerings, I., Wagner, G., Siebert, A., Ledingger, D. Zachariah, C., & Gartlehner, G. (2020). Quarantine alone or in combination with other public health measures to control COVID-19: A rapid review. *Cochrane Database of Systematic Reviews*. <https://doi.org/10.1002/14651858.CD013574.pub2>

Verwijzing tussen haakjes: (Edwards & Orenstein, 2021; Normcommissie 302010, 2021; Nussbaumer-Streit et al., 2020)
Verwijzing als lopende zin: Edwards en Orenstein (2021), Normcommissie 302010 (2021) en Nussbaumer et al. (2020)

46. Tijdschriftartikel met artikelnummer of eLocator

- Wanneer een artikel een artikelnummer of eLocator heeft, schrijf dan op de plaats van de paginanummers het woord Artikel (met hoofdletter) gevolgd door het artikelnummer of de eLocator.

Bature, F., Guinn, B., Pang, D., & Pappas, Y. (2017). Signs and symptoms preceding the diagnosis of Alzheimer's disease: A systematic scoping review of literature from 1937 to 2016. *BMJ Open*, 7(8), Artikel e015746. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2016-015746>

Verwijzing tussen haakjes: (Bature et al., 2017)

Verwijzing als lopende tekst: Bature et al. (2017)

47. Tijdschriftartikel in druk

Goyal, S., Ahuja, M., & Kankanhalli, A. (in druk). Does the source of external knowledge matter? Examining the role of customer co-creation and partner sourcing in knowledge creation and innovation. *Information & Management*.
<https://doi.org/10.1016/j.im.2020.103325>

Verwijzing tussen haakjes: (Goyal et al., in druk)

Verwijzing als lopende tekst: Goyal et al. (in druk)

48. Tijdschrift themanummer

- ▶ Vermeld de redacteuren van het themanummer of -katern op de plaats van de auteur. De titel is de naam van het themanummer of -katern. Geef de begin- en eindpagina aan wanneer het om een themakatern of -sectie gaat. Neem de paginanummers over zoals het vermeld staat.

Bloemert, J., De Glopper, K., Lowie, W., Ravesloot, C., Van Veen, K., & Graus, J. (Reds.). (2018). Vakdidactisch onderzoek en de onderwijspraktijk [Special]. *Levende Talen Magazine*, 105. Geraadpleegd op 18 juni 2020, van <http://www.lt-tijdschriften.nl/ojs/index.php/ltn/issue/view/360/showToc>

Verwijzing tussen haakjes: (Bloemert et al., 2018)

Verwijzing als lopende tekst: Bloemert et al. (2018)

49. Tijdschriftartikel uit themanummer

- ▶ Voor een artikel in een themanummer of katern in een tijdschrift wordt de beschrijving van een tijdschriftartikel gevolgd. De titel van het themanummer of -katern wordt dan niet vermeld.

De Graaff, R., & Lowie, W. (2018). Met taal kunnen we de wereld aan. *Levende Talen Magazine*, 105, 28-29.

Verwijzing tussen haakjes: (De Graaff & Lowie, 2018)

Verwijzing als lopende tekst: De Graaff en Lowie (2018)

50. Artikel uit vaktijdschrift/magazine

- Gebruik een specifiekere datum voor een artikel uit een maand- of weekblad.

Sijnke, J. (2018, december). Onbedoeld bijeffect van een maatschappelijke ontwikkeling? *Dagbesteding*, 39(12), 36-39. <https://doi.org/10.1007/s41188-018-0195-9>

Bluminck, N. (2020, 28 februari). Duurzame horeca Haarlem. *Misset Horeca*, 68(3), 28-31.

Verwijzing tussen haakjes: (Bluminck, 2020; Sijnke, 2018)

Verwijzing als lopende tekst: Bluminck (2020) en Sijnke (2018)

51. Tijdschriftartikel alleen online

Boetje, J. (2018). Cyclisch leren en onderwijzen van woordenschat. *Student Research Conference*, 4. <https://doi.org/10.25609/sure.v4.2827>

Verwijzing tussen haakjes: (Boetje, 2018)

Verwijzing als lopende tekst: Boetje (2018)

52. Tijdschriftartikel alleen online zonder jaargang en nummering

Atarodi, A., Hariri, N., & Babalhavaeji, F. (2019). Transforming knowledge into wisdom: A grounded theory approach. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*, Artikel 2955. Geraadpleegd op 18 juni 2020, van <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/2955>

Verwijzing tussen haakjes: (Atarodi et al., 2019)

Verwijzing als lopende tekst: Atarodi et al.(2019)

53. Vaktijdschrift alleen online

Smith, Y. (2019, 10 september). Caring for your artistic legacy: Archiving services available for artists and dance companies. *Dance/USA's eJournal*. Geraadpleegd op 18 juni 2020, van <https://www.danceusa.org/ejournal/2019/09/09/caring-your-artistic-legacy>

Verwijzing tussen haakjes: (Smith, 2018)

Verwijzing als lopende tekst: Smith (2018)

54. Redactioneel (Editorial of 'van de redactie')

- ▶ Geef tussen vierkante haakjes de omschrijving Redactioneel als dit niet uit de titel blijkt.

Wolf, M. (2018, december). Redactioneel. *Dagbesteding*, 39(12), 2-3. <https://doi.org/10.1007/s41188-018-0188-8>

Clarijs, R. (2019). Van oplichterssyndroom tot knoeierijen [Redactioneel]. *Jeugdbeleid*, 13(4), 186-188. <https://doi.org/10.1007/s12451-019-00221-y>

Verwijzing tussen haakjes: (Clarijs, 2019; Wolf, 2018)

Verwijzing als lopende tekst: Clarijs (2019) en Wolf (2018)

3.4.2 Krantenartikel

Auteur, A. (jaar, dag maand). Titel van het artikel. *Naam krant*, p. paginanummer.

Auteur, A. (jaar, dag maand). Titel van het artikel. *Naam krant*. Geraadpleegd op dag maand jaar, van <http://xxxx> of <https://xxxx>

- ▶ Bij het ontbreken van een auteur komt de titel van het artikel vooraan te staan.
- ▶ Alleen de naam van de krant en eventueel het katern staan cursief.
- ▶ In de lopende tekst worden de auteur en het jaartal genoemd.
- ▶ Voor NU.nl en andere nieuwswebsites, zie § 3.9.1.

55. Krantenartikel papier

De Waard, P. (2020, 2 juni). Betoging op de Dam leidt tot ophef over negeren regels. *De Volkskrant*, pp. 4-5.

Rekensysteem stikstof onjuiste basis van beleid. (2020, 16 juni). *Friesch Dagblad*, p. 1.

Voormolen, S. (2020, 15 maart). Stamboom toont pad van het virus. *NRC Weekend: Wetenschap*, pp. 6-7, 9.

Verwijzing tussen haakjes: (De Waard, 2020; "Rekensysteem stikstof onjuiste basis van beleid", 2020; Voormolen, 2020)

Verwijzing als lopende tekst: De Waard (2020), "Rekensysteem stikstof onjuiste basis van beleid" (2020) en Voormolen (2020)

56. Krantenartikel online

ANP. (2020, 19 juni). Twitter plaatst opnieuw melding bij bericht Trump. *Het Parool*. Geraadpleegd op 19 juni 2020, van <https://www.parool.nl/wereld/twitter-plaatst-opnieuw-melding-bij-bericht-trump-b33c6a8d/>

Kinderombudsman: Kind wil meedenken over andere Piet. (2016, 20 september). *Het Parool*. Geraadpleegd op 19 juni 2020, van <https://edu.nl/du97b>

Visser, M. (2020, 19 juni). Ser: Strenge regels voor zorgpersoneel doen meer kwaad dan goed. *Trouw*. Geraadpleegd op 19 juni 2020, van <https://edu.nl/9mt8d>

Verwijzing tussen haakjes: (ANP, 2020; "Kinderombudsman", 2018; Visser, 2020)

Verwijzing als lopende tekst: ANP (2020), "Kinderombudsman" (2018) en Visser (2020)

57. Krantenartikel Nexis Uni

Vlaskamp, M. (2020, 20 maart). Tibetaans verdwijnt uit 'tweetalige' school. *De Volkskrant*, p. 14.

Verwijzing tussen haakjes: (Vlaskamp, 2020)

Verwijzing als lopende tekst: Vlaskamp (2020)

58. Commentaar krantenartikel online

- ▶ Vermeld de naam van de auteur of gebruikersnaam/nickname van het commentaar letterlijk zoals deze bij het commentaar gegeven is.
- ▶ Geef de titel of de eerste 20 woorden van het commentaar.
- ▶ De titel van het commentaar wordt gevolgd tussen vierkante haken door 'Commentaar op het artikel' en de titel van het artikel waar het commentaar op gegeven is. Deze titel staat tussen dubbele aanhalingstekens.

fatlike. (2020, 19 juni). Unfortunately, without SAGE regularly publishing its findings and advice, the whole system is open to abuse, and by both sides [Commentaar op het artikel "I'm proud to be a scientist in Sage – to call us 'secretive' is unjustified"]. *The Guardian*. Geraadpleegd op 9 november 2020, van <https://edu.nl/3k9kd>

Verwijzing tussen haakjes: (fatlike, 2018)

Verwijzing als lopende tekst: fatlike (2018)

3.5 Informele publicatie (rapport, jaarverslag, brochure, etc.)

Onder informele publicaties vallen onder andere brochures, folders, rapporten, richtlijnen, jaarverslagen, persberichten, studiehandleidingen, moduleboeken en readers, op papier of digitaal.

3.5.1 Papier

Auteur, A. (jaar van uitgave). *Titel van publicatie*
(Uitgavenummer). Naam uitgever.

- ▶ Tussen de ronde haken kunnen ter identificatie aanvullende gegevens zoals editie, deel-, uitgaven- of volumenummer worden opgenomen.

- ▶ Indien nodig kan tussen vierkante haken een omschrijving ter identificatie worden gegeven voor minder gangbare informele publicaties, zoals brochures, beleidsnota's, persberichten, etc.
- ▶ Als de organisatie zowel auteur als uitgever is, wordt de naam van de uitgever weggelaten.

59. Rapport

Van der Werff, S., Van Kesteren, J., Ter Weel, B., & Smits, T. (2021). *Gevolgen crisis op kwaliteit van werk* (Rapport 2020-85). SEO Economisch Onderzoek.

Verwijzing tussen haakjes: (Van der Werff et al., 2021)

Verwijzing als lopende tekst: Van der Werff et al. (2021)

60. Reader organisatie

HAN University of Applied Sciences. (2021). *Risicjongeren* [Reader Minor].

Verwijzing tussen haakjes: (HAN University of Applied Sciences, 2021)

Verwijzing als lopende tekst: HAN University of Applied Sciences (2021)

61. Folder organisatie

Voedingscentrum. (z.d.). *Overgewicht: Wat is een gezond gewicht en hoe bereik ik dat?* [Folder].

Verwijzing tussen haakjes: (Voedingscentrum, z.d.)

Verwijzing als lopende tekst: Voedingscentrum (z.d.)

3.5.2 Online

Auteur, A. (jaar van uitgave). *Titel document* (Uitgavenummer).
Naam uitgever. <https://doi.org/xxxx>

Auteur, A. (jaar van uitgave). *Titel document* (Uitgavenummer).
Naam uitgever. Geraadpleegd op dag maand jaar, van <http://xxxx> of <https://xxxx>

62. Zonder DOI

Boone, J. (2020). *Pricing above value: Selling to an adverse selection market* (Discussion paper 2020-023). Tilburg University. Geraadpleegd op 15 januari 2021, van <https://edu.nl/fkr87>

MTD landschapsarchitecten. (2017). *Spartahof Apeldoorn: Stedenbouwkundig plan, inrichtingsplan, beeldkwaliteitsplan* (3009). Geraadpleegd op 3 februari 2021, van <https://www.apeldoorn.nl/ter/fl-bkp-spartahof>

Verwijzing tussen haakjes: (Boone, 2020; MTD landschapsarchitecten, 2017)

Verwijzing als lopende tekst: Boone (2020) en MTD landschapsarchitecten (2017)

63. DOI

Kempenaar, C., Dijk, C., Van Egmond, F., Goldbach, F., Polder, G., Pronk, A., & Van Rheenen, H. (2018). *Sensoren en gewasmodellen voor precisielandbouw: Literatuuronderzoek DISAC deelproject E-pieper* (Rapport WPR-758). Stichting Wageningen University Research, Wageningen Plant Research, Business unit Agrosystems. <https://doi.org/10.18174/498321>

Verwijzing tussen haakjes: (Kempenaar et al., 2018)

Verwijzing als lopende tekst: Kempenaar et al. (2018)

64. Richtlijn

Nederlandse Diabetes Federatie. (2020). *NDF Voedingsrichtlijn diabetes: Voedingsadvies voor mensen met (een hoog risico op) diabetes: Een evidence-based richtlijn met aandacht voor persoonsgerichte zorg* (Versie 1.0). Geraadpleegd op 9 april 2021, van https://diabetesfederatie.nl/images/NDF-Toolkit/NDF_Voedingsrichtlijn_Diabetes_2020.pdf

Verwijzing tussen haakjes: (Nederlandse Diabetes Federatie, 2020)

Verwijzing als lopende tekst: Nederlandse Diabetes Federatie, 2020)

65. Jaarverslag

Jumbo Group Holding. (2020). *Jaarverslag Jumbo '19*.

Geraadpleegd op 1 oktober 2020, van <https://edu.nl/q7yvp>

Verwijzing tussen haakjes: (Jumbo Group Holding, 2020)

Verwijzing als lopende tekst: Jumbo Group Holding (2020)

66. Brochure

Raad voor de Rechtspraak. (2018). *Kindgesprek* [Brochure].

Geraadpleegd op 4 november 2020, van <https://www.rechtspraak.nl/SiteCollectionDocuments/RO07-Kindgesprek.pdf>

Verwijzing tussen haakjes: (Raad voor de Rechtspraak, 2018)

Verwijzing als lopende tekst: Raad voor de Rechtspraak (2018)

67. Visitatierapport

Verkoeijen, P., & Heijltjes, A. (2019). *Kritische reflectie lectoraat Brein en Leren: 2015-2019* [Visitatierapport]. Avans Hogeschool. Geraadpleegd op 30 september 2020,

van <https://edu.nl/dxjbh>

Verwijzing tussen haakjes: (Verkoeijen & Heijltjes, 2019)

Verwijzing als lopende tekst: Verkoeijen en Heijltjes (2019)

68. Persbericht

Nederlandse Vereniging voor Autisme. (2020, 25 juni).

Podcast pedagogen over thuiszitter schokt hoogleraren [Persbericht]. Geraadpleegd op 21 januari 2021, van <https://www.autisme.nl/wp-content/uploads/2020/06/NVA-Persbericht-25-06-2020.pdf>

Verwijzing tussen haakjes: (Nederlandse Vereniging voor Autisme, 2020)

Verwijzing als lopende tekst: Nederlandse Vereniging voor Autisme (2020)

69. PowerPoint

Heijltjes, A. (2017, 25 januari). *Kritisch leren loont de moeite! Academielezing* [PowerPointpresentatie]. SlideShare.
Geraadpleegd op 21 januari 2021, van <https://edu.nl/8rpux>

Verwijzing tussen haakjes: (Heijltjes, 2017)

Verwijzing als lopende tekst: Heijltjes (2017)

3.6 Proefschrift, afstudeeropdracht, stageverslag

- ▶ Neem bij 'Omschrijving' over wat in de publicatie staat of geef zelf een omschrijving.
- ▶ Naar een eerder gemaakt werkstuk, bijvoorbeeld een stageverslag, wordt in de tekst en in de bronnenlijst verwezen.

3.6.1 Papier

Auteur, A. (jaar van uitgave). *Titel van publicatie* [Omschrijving]. Naam universiteit of hogeschool.

70. Proefschrift

Outermans, J. (2018). *Investigating and stimulating walking after stroke* [Proefschrift]. Universiteit Utrecht.

Van Doorn-van Atten, M. N. (2019). *Nutritional telemonitoring for community-dwelling older adults: Feasibility and effectiveness* [PhD thesis]. Wageningen University.

Verwijzing tussen haakjes: (Outermans, 2018; Van Doorn-van Atten, 2019)

Verwijzing als lopende tekst: Outermans (2018) en Van Doorn-van Atten (2019)

71. Bachelorthese, -scriptie of afstudeeropdracht

Willems, L. (2018). *De schijn van volmacht: Een onderzoek naar die gevallen wanneer de vermeende volmachtgever geen beroep toekomt op de onbevoegdheid van de pseudo-gevolmachtigde* [Afstudeeropdracht]. Zuyd Hogeschool.

Verwijzing tussen haakjes: (Willems, 2018)

Verwijzing als lopende tekst: Willems (2018)

72. Stageverslag

Arends, F. (2016). *Placement report: TWK Municipality Grabouw* [Stageverslag]. Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.

Verwijzing tussen haakjes: (Arends, 2016)

Verwijzing als lopende tekst: Arends (2016)

3.6.2 Online

Auteur, A. (jaar van uitgave). *Titel van publicatie* [Omschrijving, Naam universiteit of hogeschool]. Naam databank.

Auteur, A. (jaar van uitgave). *Titel van publicatie* [Omschrijving, Naam universiteit of hogeschool]. Naam website. Geraadpleegd op dag maand jaar, van <http://xxxx> of <https://xxxx>

- De naam van de universiteit of hogeschool wordt tussen de vierkante haken na de titel opgenomen.

73. HBO Kennisbank

Boersma, A. (2020). *Pollination and pest control in agricultural landscapes: The implementation of landscape elements for optimising natural pollination and pest control in the farmer collective Waadrâne (Northern Friesland)* [Bachelor thesis, UAS Van Hall Larenstein]. HBO Kennisbank.

Verwijzing tussen haakjes: (Boersma, 2020)

Verwijzing als lopende tekst: Boersma (2020)

74. Proefschrift databank

Handke, S. (2020). *De zoektocht van het VN-klimaatregime: Tussen twijfels over rechtmatigheid en een heroverweging van de materiële inhoud* [Proefschrift, Erasmus University]. NARCIS.

Verwijzing tussen haakjes: (Handke, 2020)

Verwijzing als lopende tekst: Handke (2020)

75. Scriptie in repository

Van de Klashorst, B. P. (2019). *Quota voor genderdiversiteit in bestuur en toezicht: Een kwantitatief en rechtsvergelijkend onderzoek* [Master scriptie, Erasmus Universiteit]. RePub.

Verwijzing tussen haakjes: (Van de Klashorst, 2019)

Verwijzing als lopende tekst: Van de Klashorst (2019)

76. Proefschrift online (persoonlijke) website

't Hart, F. M. A. (2017). *Zorgplicht bij financiële dienstverlening* [Academisch Proefschrift, Universiteit van Amsterdam]. Hart advocaten. Geraadpleegd op 9 november 2020, van <https://www.hartadvocaten.nl/media/d/fmathartzorgplichtbijfinancieledienstverlening.pdf>

Verwijzing tussen haakjes: ('t Hart, 2017)

Verwijzing als lopende tekst: 't Hart (2017)

77. Proefschrift externe uitgever

De Jonge, E. A. (2015). *Beelden van de professional: Inspiratiebronnen voor de professionalisering* [Proefschrift, Universiteit Utrecht]. Uitgeverij Eburon. Geraadpleegd op 21 mei 2021, van <https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/312299>

Verwijzing tussen haakjes: (De Jonge, 2015)

Verwijzing als lopende tekst: De Jonge (2015)

3.7 Congres, symposium, conferentie

Congressen, symposia en conferenties kunnen bestaan uit voordrachten van sprekers, paper presentaties, poster presentaties, sessies en workshops.

- ▶ Neem achter de titel tussen vierkante haken een omschrijving op van de bijdrage zoals die op het congres, symposium of congres werd benoemd.
- ▶ Noem alle opgegeven auteurs van de voordracht of presentatie, ook als zij fysiek niet aanwezig waren.
- ▶ Noem de begin- en einddatum van het congres (jaar, begindag-einddag maand) als deze over verschillende dagen plaatsvindt.
- ▶ Neem de locatie van het congres, symposium of conferentie op.

3.7.1 Congresbijdrage

Spreker, A. (jaar, dag maand). *Titel van de bijdrage*
[Type bijdrage]. Naam congres, Locatie.

Spreker, A. (jaar, dag maand). *Titel van de bijdrage*
[Type bijdrage]. Naam congres, Locatie. <https://doi.org/xxxx>

Spreker, A. (jaar, dag maand). *Titel van de bijdrage*
[Type bijdrage]. Naam congres, Locatie. Geraadpleegd op
dag maand jaar, van <http://xxxx> of <https://xxxx>

78. Keynote spreker

Aazami, A. (2020, 6 februari). *Schone energie voor ieder mens* [Keynote]. Duurzaam Gebouwd Congres, Assen. Geraadpleegd op 10 februari 2021, van <https://www.duurzaamgebouwdcongres.nl/terugblik-2020>

Verwijzing tussen haakjes: (Aazami, 2020)

Verwijzing als lopende tekst: Aazami (2020)

79. Sessie

Van Dijk, G., & Van der Meulen, G. (2020, 11 november). *Economische perspectieven voor de Eems-Dollard regio* [Verdiepingssessie 4]. Eems-Dollard 2050 in 2020: 25e symposium Waddenacademie. Geraadpleegd op 11 februari 2021, van <https://www.waddenacademie.nl/organisatie/symposia/symposium-ed2050>

Verwijzing tussen haakjes: (Van Dijk & Van der Meulen, 2020)
Verwijzing als lopende tekst: Van Dijk en Van der Meulen (2020)

80. Posterpresentatie

Beckers, J., Hermanussen, J., & Stevens, R. (2019, 26-28 juni). *Controle of dialoog? Op naar een kwaliteitscultuur in het mbo met een ontwikkelingsgerichte audit* [Posterpresentatie]. Onderwijs Research Dagen, Heerlen. Geraadpleegd op 10 februari 2021, van <https://ord2019.nl/wp-content/uploads/2019/06/ORD2019-abstractboek.pdf>

Verwijzing tussen haakjes: (Beckers et al., 2019)
Verwijzing als lopende tekst: Beckers et al. (2019)

81. Paperpresentatie

Noordhoff, R. (2019, 26-28 juni). *Een escaperoom spel voor evalueren en leren* [Paperpresentatie]. Onderwijs Research Dagen, Heerlen. Geraadpleegd op 11 februari 2021 van <https://edu.nl/yjxmm>

Verwijzing tussen haakjes: (Noordhoff, 2019)
Verwijzing als lopende tekst: Noordhoff (2019)

3.7.2 Congresbundel

Auteur, A. (jaar, dag maand). Titel van de bijdrage. In A. Redacteur (Voorzitter), *Titel van het congres of symposium* [Congres] (pp. eerste paginanummer-laatste paginanummer). Naam uitgever.

Auteur, A. (jaar, dag maand). Titel van de bijdrage. In A. Redacteur (Red.), *Titel van het congres of symposium* [Congres] (pp. eerste paginanummer-laatste paginanummer). <https://doi.org/xxxx>

Auteur, A. (jaar, dag maand). Titel van de bijdrage. In A. Redacteur (Red.), *Titel van het congres of symposium* [Congres] (pp. eerste paginanummer-laatste paginanummer). Geraadpleegd op dag maand jaar, van <http://xxxx> of <https://xxxx>

- Voordrachten gehouden tijdens een congres, symposium of conferentie kunnen in een bundel worden gepubliceerd. De vermelding van een congresbijdrage, op papier of online, komt overeen met de vermelding van een hoofdstuk uit een boek (zie § 3.3).

82. Papier

Eweg, R., & Van Hal, J. (2014). Living Labs: Innovating environments for metropolitan food production. In R. Roggema & G. Keeffe (Reds.), *Finding spaces for productive cities: Proceedings of the 6th AESOP Sustainable Food Planning Conference* (pp. 568-583). VHL University of Applied Sciences.

Verwijzing tussen haakjes: (Eweg & Van Hal, 2014)

Verwijzing als lopende tekst: Eweg en Van Hal (2014)

83. Online

Van Dam, L. (2019, 14 november). Een natuurlijke mentor voor iedere jongere?! In R. Didden, X. Moonen, & J. Douma (Reds.), *Met het oog op behandeling 5: Diagnostiek en behandeling van gedragsproblemen bij mensen met een licht verstandelijke beperking* [Congres] (pp. 76-79). Landelijk Kenniscentrum LVB; Expertisecentrum De Borg. Geraadpleegd op 11 februari 2021, van <https://edu.nl/93kg>

Wada, Y., Hayashi, Y., Seta, K., & Kojiri, T. (2020, 23-27 november). Learner model of knowledge grounding in

discovery learning. In H.-J. So, M. M. Rodrigo, J. Mason, & A. Mitrovic (Eds.), *ICCE 2020: 28th International Conference on Computers in Education: Conference Proceedings Volume I* (pp. 63-68). Asia-Pacific Society for Computers in Education. Geraadpleegd op 3 februari 2021, van <https://edu.nl/rjnm>

Verwijzing tussen haakjes: (Van Dam, 2019; Wada et al., 2020)

Verwijzing als lopende tekst: Van Dam (2019) en Wada et al. (2020)

3.8 Juridisch werk

Onder juridische bronnen vallen onder andere wetten, jurisprudentie en octrooien (ook patenten genoemd).

- ▶ Bij juridische opleidingen, zoals (HBO-)Rechten, worden doorgaans andere referentiestijlen gehanteerd dan de APA-richtlijnen.

In juridische publicaties wordt vaak verwezen naar bronnen met voetnoten, terwijl er volgens de APA-richtlijnen altijd in de tekst zelf naar bronnen moet worden verwezen. Is de tekst vooral juridisch van aard, informeer dan welke referentiestijl wordt voorgeschreven.

3.8.1 Wettekst

- ▶ Staat de wettekst in een boek, dan gelden de richtlijnen voor een boek, zie ook § 3.1.

84. Boek

Geugjes, H. C., & Hopman, K. U. J. (2021). *Sociale zekerheidsrecht begrepen* (8e druk). Boom juridisch.

Verwijzing tussen haakjes: (Geugjes & Hopman, 2021)

Verwijzing als lopende tekst: Geugjes en Hopman (2021)

85. Online

- ▶ Alle Nederlandse wetten staan op de website wetten.overheid.nl. De titel staat vooraan en de datum

is de dag van uitgifte. In de tekst kan naar het artikel- en/of lidnummer worden verwezen.

Gezondheids- en welzijnswet voor dieren. (1992, 24 september). Overheid.nl. Geraadpleegd op 27 mei 2020, van <https://wetten.overheid.nl/BWBR0005662>

Verwijzing tussen haakjes: (*Gezondheids- en welzijnswet voor dieren*, 1992, Artikel 31a, lid 1)

Verwijzing als lopende tekst: *Gezondheids- en welzijnswet voor dieren* (1992, Artikel 31a, lid 1)

3.8.2 Jurisprudentie

► Wanneer een uitspraak beschikt over een European Case Law Identifier (ECLI, voorheen landelijk jurisprudentienummer [LJN]), dan wordt deze in de bronvermelding opgenomen. Hoewel de ECLI in principe voldoende informatie bevat om een uitspraak terug te vinden, worden bij iedere verwijzing instantie en datum genoemd, gevolgd door de herkomst, bijvoorbeeld een tijdschrift of een website zoals rechtspraak.nl.

86. Webpagina

Rechtbank Den Haag. (2015, 6 november).

ECLI:NL:RBDHA:2015:12706. De Rechtspraak.

Geraadpleegd op 27 mei 2020, van <https://edu.nl/u4ve3>

Verwijzing tussen haakjes: (Rechtbank Den Haag, 2015)

Verwijzing als lopende tekst: Rechtbank Den Haag (2015)

87. Tijdschriftartikel

Hoge Raad. (2020). *ECLI:NL:HR:2020:1376*. *NJB*, 95(33), 2237.

Verwijzing tussen haakjes: (Hoge Raad, 2020)

Verwijzing als lopende tekst: Hoge Raad (2020)

3.8.3 Octrooi

Uitvinder, A. (jaar van vastlegging octrooi). *Titel van octrooi* (Nummer). Octroobureau.

Uitvinder, A. (jaar van vastlegging octrooi). *Titel van octrooi* (Nummer). Octrooibureau. Geraadpleegd op dag maand jaar, van <http://xxxx> of <https://xxxx>

88. Papier

Rem, P. C., Fraunholcz, N. O., & Dalmijn, W. L. (2001). *Werkwijze voor het scheiden van deeltjes in een vloeibaar medium en een inrichting daarvoor* (NL C 1013087). Bureau voor de Industriële Eigendom Nederland.

Verwijzing tussen haakjes: (Rem et al., 2001)

Verwijzing als lopende tekst: Rem et al. (2001)

89. Online

Cole, M. C. (2020). *3D printed composites from a single resin by patterned light exposures* (U.S. Patent No. 10,788,753). U.S. Patent and Trademark Office. Geraadpleegd op 5 oktober 2020, van <http://patft.uspto.gov/netacgi/nph-Parser?patentnumber=10788753>

Janssen, P. G. A., Huisman, M. R. S., & Perfetti, G. (2019). *Thermoplastic composite material, process for its preparation, composite structures made thereof and process for preparing composite structures* (WO 2019/122073 A1). Espacenet. Geraadpleegd op 5 oktober 2020, van <https://edu.nl/pkhnf>

Verwijzing tussen haakjes: (Cole, 2020; Janssen et al., 2019)

Verwijzing als lopende tekst: Cole (2020) en Janssen et al. (2019)

3.8.4 Parlementair document

Alle documenten van de Nederlandse regering en het Nederlands parlement zijn in te zien op de website www.officiëlebezoekingen.nl.

Naar schriftelijke stukken wordt verwezen als *Kamerstukken* (I bij Eerste Kamer, II bij Tweede Kamer). In de tekst kan vermeld worden dat het om een wetsvoorstel, brief van de minister,

memorie van toelichting, etc. gaat. Geef hierbij de citeernaam of identifier van het document aan.

De Tweede Kamer heeft de Minister voor Rechtsbescherming vragen gesteld (*Kamerstukken II*, kv-tk-2020Z09781, 2020) over versoepeling van coronamaatregelen in gevangenissen.

Naar de notulen van de vergaderingen van de Eerste Kamer en de Tweede Kamer wordt verwezen als *Handelingen (I of II)*. Sinds 2011 krijgen alle gepubliceerde onderdelen van de Handelingen een itemnummer waarop kan worden gezocht en dat wordt opgenomen in de bronvermelding (na het parlementaire jaar en het vergadernummer). Kamervragen en antwoorden daarop krijgen de aanduiding *Aanhangsel Handelingen II*.

90. Kamerstuk

Kamerstukken II, kv-tk-2020Z09781. (2020, 29 mei).

Overheid.nl. Geraadpleegd op 26 juni 2020, van <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kv-tk-2020Z09781>

Verwijzing tussen haakjes: (*Kamerstukken II*, kv-tk-2020Z09781, 2020)

Verwijzing als lopende tekst: *Kamerstukken II*, kv-tk-2020Z09781 (2020)

91. Aanhangsel Handelingen

Aanhangsel Handelingen II, ah-tk-20192020-3138. (2020, 15 juni). Overheid.nl. Geraadpleegd op 26 juni 2020, van <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/ah-tk-20192020-3138.html>

Verwijzing tussen haakjes: (*Aanhangsel Handelingen II*, ah-tk-20192020-3138, 2020)

Verwijzing als lopende tekst: *Aanhangsel Handelingen II*, ah-tk-20192020-3138 (2020)

3.9 Internet

Van veel bronnen bestaan zowel papieren als elektronische versies, denk aan e-books, digitale tijdschriftartikelen, etc. Webpagina's, social media, blogberichten en elektronische leeromgevingen zijn alleen online beschikbaar. De richtlijnen kunnen per bron verschillen. Zie de betreffende paragraaf voor online boeken (§ 3.1.2), tijdschriftartikelen (§ 3.4.1), rapporten (§ 3.5.2), etc.

- ▶ Een URL mag zowel in zwart als in blauw en wel of niet onderstreept worden weergegeven. Zorg ervoor dat overal dezelfde opmaak gebruikt wordt en dat bij gebruik in een elektronisch document de URL aanklikbaar is.
- ▶ Lange URL's in een bronnenlijst mogen worden ingekort met behulp van een URL-shortener. In Nederland biedt SURF edu.nl aan, een privacy-vriendelijke manier om eenvoudig verkorte URL's aan te maken. Controleer altijd of de URL naar de juiste webpagina verwijst.
- ▶ Voor verwijzen naar een website als geheel, zie § 1.5.4.

3.9.1 Webpagina

Auteur, A. (jaar van uitgave, dag maand). *Titel webpagina*.

Naam website. Geraadpleegd op dag maand jaar, van <http://xxxx> of <https://xxxx>

- ▶ Als de webpagina naast een jaartal ook maand en/of dag vermeldt, wordt deze eveneens in de bronnenlijst genoemd; in de verwijzing in de tekst wordt alleen het jaartal vermeld.
- ▶ Een URL begint altijd met <http://> of <https://>. Een URL die begint met <file:///C> is onjuist, dit is een verwijzing naar de eigen harde schijf.
- ▶ Bij veel webpagina's zonder een jaartal of datum staat onderaan de pagina wel een vermelding van het copyright (auteursrecht), vaak met een ©. Dit zegt niets over de publicatiedatum van de webpagina, alleen over het jaar van copyright van de gehele website. Noteer daarom in deze gevallen z.d. (zonder datum).
- ▶ Wanneer verschillende webpagina's van een website worden geraadpleegd, krijgt iedere pagina met een eigen URL een eigen vermelding.

- ▶ Als de naam van de auteur of organisatie gelijk is aan de naam van de website wordt de naam van de website niet vermeld.

Volgens de Amerikaanse richtlijnen wordt in een bronnenlijst bij een internetbron alleen de datum van raadplegen genoemd als het waarschijnlijk is dat de inhoud van de webpagina gewijzigd zal worden. Dit is niet altijd vast te stellen, noem daarom altijd de datum van raadplegen.

Voor de vertaling van 'Retrieved [Month day, year], from [URL]' is gekozen voor 'Geraadpleegd op [dag maand jaar], van [URL]'.

92. Auteur en datum

Voss, J., & Zwijnenburg, O. (2021, 13 januari). *Detail- en groothandel: Digitalisering is cruciaal: Update*. Rabobank. Geraadpleegd op 20 januari 2021, van <https://www.rabobank.nl/kennis/s011113295-detail-en-groothandel-digitalisering-is-cruciaal>

Verwijzing tussen haakjes: (Voss & Zwijnenburg, 2021)

Verwijzing als lopende tekst: Voss en Zwijnenburg (2021)

93. Organisatie als auteur

Nederlands Huisartsen Genootschap. (2020, 7 januari). *Ik wil nu stoppen met roken*. Thuisarts.nl. Geraadpleegd op 15 juli 2020, van <https://www.thuisarts.nl/stoppen-met-roken/ik-wil-nu-stoppen-met-roken>

Verwijzing tussen haakjes: (Nederlands Huisartsen Genootschap, 2020)

Verwijzing als lopende tekst: Nederlands Huisartsen Genootschap (2020)

94. Organisatie als auteur zonder datum

Instituut voor Preventie & Gezondheid. (z.d.). *Preventieve gezondheidsadviezen voor corona*. Geraadpleegd op 6 november 2020, van <https://www.ivpg.nl/preventieve-gezondheidsadviezen-voor-corona/>

Verwijzing tussen haakjes: (Instituut voor Preventie & Gezondheid, z.d.)

Verwijzing als lopende tekst: Instituut voor Preventie & Gezondheid (z.d.)

95. Nieuwswebsite met auteur

Felix, N. (2018, 15 maart). *Knuffelen we onze wilde dieren dood?* NOS Nieuws. Geraadpleegd op 19 februari 2021, van <https://nos.nl/op3/artikel/2222550-knuffelen-we-onze-wilde-dieren-dood.html>

Groenewoud, A. (2021, 20 januari). *Coronacrisis leidt bij musea tot groter banenverlies*. NU.nl. Geraadpleegd op 20 januari 2021, van <https://edu.nl/bbpn4>

Verwijzing tussen haakjes: (Felix, 2018; Groenewoud, 2021)

Verwijzing als lopende tekst: Felix (2018) en Groenewoud (2021)

96. Nieuwswebsite zonder auteur

Middeleeuws schilderij in keuken van bejaarde Française is miljoenen waard. (2019, 25 september). RTL Nieuws. Geraadpleegd op 19 februari 2021, van <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/opmerkelijk/artikel/4860771/schilderij-cimabue-renaissance-middeleeuws-gevonden-keuken>

Noord-Ierland is volgens toezichthouder niet klaar voor grenscontrole. (2020, 6 november). NU.nl. Geraadpleegd op 6 november 2020, van <https://edu.nl/8c9qd>

Verwijzing tussen haakjes: (*Middeleeuws schilderij*, 2019; *Noord-Ierland*, 2020)

Verwijzing in lopende tekst: *Middeleeuws schilderij* (2019) en *Noord-Ierland* (2020)

97. Organisatie gelijk aan naam website

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. (2020, 25 september). *Verspreiding COVID-19*. Geraadpleegd op 1 oktober 2020, van <https://www.rivm.nl/coronavirus-covid-19/verspreiding>

Verwijzing tussen haakjes: (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, 2020)

Verwijzing als lopende tekst: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (2020)

98. Blog

Faas, R. (2020, 12 februari). *Sterke merken werken! Bouw je brand in 8 stappen*. Frankwatching. Geraadpleegd op 24 juni 2020, van <https://www.frankwatching.com/archive/2020/02/12/sterke-merken-brand-bouwen/>

Meindersma, C. (2021, 19 januari). *Is een disclaimer op de website nuttig?* Charlottes Law and Fine Prints. Geraadpleegd op 20 januari 2021, van <https://edu.nl/ydktj>

Verwijzing tussen haakjes: (Faas, 2020; Meindersma, 2021)

Verwijzing als lopende tekst: Faas (2020) en Meindersma (2021)

3.9.2 Social media

Auteur, A. (jaar, dag maand). *Inhoud bericht tot maximaal 20 woorden* [Omschrijving]. Naam medium. Geraadpleegd op dag maand jaar, van <http://xxxx> of <https://xxxx>

- ▶ Noteer bij Twitter en Instagram achter de naam van de auteur of organisatie [@gebruikersnaam].
- ▶ Verwijs alleen naar originele berichten. Pinterest bijvoorbeeld bevat geen oorspronkelijk materiaal maar linkt naar bestaande bestanden. Klik voor de juiste verwijzing op de afbeelding om de originele URL te achterhalen.

- ▶ Neem de inhoud van het bericht letterlijk over, inclusief eventuele afwijkende spelling, hashtags en emoji's. De meeste tekstbestanden kunnen emoji's weergeven. Geef als dat niet mogelijk is een omschrijving tussen vierkante haakjes, bijvoorbeeld 😊 als [gezicht met tranen van vreugde emoji].
- ▶ Bij de omschrijving kan tussen vierkante haakjes worden aangegeven of het bericht een URL, afbeeldingen of andere bestanden bevat.

99. Facebook

Anne Frank House. (2019, 28 oktober). *Dit is een van de weinige televisie-interviews die Anne Frank's vader Otto gaf (1967). Terwijl hij in het Achterhuis zit* [Video]. Facebook. Geraadpleegd op 22 juni 2020, van <https://bit.ly/2Yk2MFE>

Verwijzing tussen haakjes: (Anne Frank House, 2019)

Verwijzing als lopende tekst: Anne Frank House (2019)

100. Instagram

Rijksmuseum [@Rijksmuseum]. (2019, 9 september). *Recent study proves visiting a museum makes you happy and has a positive effect on your sense of community and* [Foto]. Instagram. Geraadpleegd op 22 juni 2020, van <https://www.instagram.com/p/B1v9EV9CnSU/>

Verwijzing tussen haakjes: (Rijksmuseum, 2019)

Verwijzing als lopende tekst: Rijksmuseum (2019)

101. LinkedIn

- ▶ LinkedIn vermeldt geen publicatiedatum maar geeft aan hoe lang geleden het bericht werd geplaatst. Geef aan de hand van deze gegevens een zo nauwkeurig mogelijke datum.

Kuipers, E. (2019, november). *De landelijke verdeling van arts-assistenten in opleiding, een beladen onderwerp. In NL zijn ruim 7.400 artsen in opleiding tot medisch* [Pdf bijgevoegd] [Bericht]. LinkedIn. Geraadpleegd op 19 juni 2020, van <https://bit.ly/3hPt1vw>

Verwijzing tussen haakjes: (Kuipers, 2019)
Verwijzing als lopende tekst: Kuipers (2019)

102. Twitter

Van Mulligen, P. H. [@phvmulligen]. (2019, 12 december). *Het CBS is geen bedrijf maar heeft een publieke taak. Die nemen we serieus* [Tweet]. Twitter. Geraadpleegd op 19 juni 2020, van <https://twitter.com/phvmulligen/status/1205032438621192193>

Verwijzing tussen haakjes: (Van Mulligen, 2019)
Verwijzing als lopende tekst: Van Mulligen (2019)

103. TikTok

Het Klokhuis [@hetklokhuis]. (2020, 25 december). *Komt jouw naam veel voor? #hetklokhuis #klokhuis #waarom #daarom #waaromdaarom #naam #voornaam #kerstmis #familie* @janoukkeldermanofficial [Video]. TikTok. Geraadpleegd op 9 februari 2021, van <https://www.tiktok.com/@hetklokhuis/video/6910146607908474113>

Verwijzing tussen haakjes: (Het Klokhuis, 2020)
Verwijzing als lopende tekst: Het Klokhuis (2020)

3.9.3 Digitale leeromgeving en intranet

Auteur, A. (jaar van uitgave). *Titel document* [Omschrijving].
Naam digitale leeromgeving. Geraadpleegd op dag maand jaar, van <http://xxxx> of <https://xxxx>

Naar een document achter een inlog op een digitale leeromgeving of intranet wordt alleen verwezen als de lezer van de tekst, bijvoorbeeld een docent of beoordelaar, op deze omgeving kan inloggen. Heeft de lezer geen toegang, verwijs dan naar de bron als persoonlijke communicatie, zie § 1.5.1. Onderwijsmaterialen, zoals studiehandleidingen, readers, PowerPointpresentaties, Word- en pdf-bestanden, kunnen door zowel de docent als de student worden geraadpleegd en worden in de bronnenlijst opgenomen.

- ▶ Tussen vierkante haakjes kan ter verduidelijking een omschrijving van het document worden opgenomen maar dit is niet verplicht.
- ▶ Achter de titel wordt, niet cursief, de naam van de digitale leeromgeving gezet. Bekende platforms zijn onder andere Blackboard, Brightspace, Canvas, Moodle, OnderwijsOnline en Teams.

104. Studiehandleiding

Docententeam Psychomotorische Therapie. (2020).

Portfolio-opdrachten: Studiejaar 2020-2021 [Studiehandleiding]. Teams. Geraadpleegd op 25 mei 2020, van <https://edu.nl/vrf8v>

Verwijzing tussen haakjes: (Docententeam Psychomotorische Therapie, 2020)

Verwijzing als lopende tekst: Docententeam Psychomotorische Therapie (2020)

105. PowerPoint

Brijker, A. (2021). *Het medialandschap & DBE* [PowerPoint presentatie]. Blackboard. Geraadpleegd op 11 februari 2021, van https://blackboard.nhlstenden.com/bbcswebdav/pid-4996993-dt-content-rid-18995700_6/xid-18995700_6

Verwijzing tussen haakjes: (Brijker, 2021)

Verwijzing als lopende tekst: Brijker (2021)

Raadpleeg voor verwijzingen naar bestaande publicaties die op een elektronische leeromgeving zijn geplaatst, bijvoorbeeld tijdschriftartikelen of rapporten, de bijbehorende paragrafen. Vervang de naam en URL van de uitgever of website door de naam en URL van de digitale leeromgeving. Een DOI wordt niet vervangen.

3.10 Audiovisueel materiaal

- ▶ Voor verwijzingen naar audiovisuele materialen is het niet nodig om aan te geven hoe een bestand bekeken of beluisterd wordt: in de bioscoop, op cd of dvd, via een streaming

dienst zoals NPO Start, Netflix of Videoland. Een omschrijving van het werk wordt tussen vierkante haakjes achter de titel vermeld.

- ▶ Bij een gedeelte uit een audiovisueel werk, bijvoorbeeld een reportage of de afleveringstitel van een serie, wordt alleen de titel van het programma cursief gezet, met de toevoeging 'in', en indien bekend de naam van de maker van het gehele programma.
- ▶ Noteer bij een citaat uit een audiovisueel werk in de tekst achter het jaartal een tijdsaanduiding, bijvoorbeeld (News-PoliticsInfo, 2010, 0:51).

3.10.1 Beeld

Auteur, A. (Functie). (jaar van uitgave of datum). *Titel*
[Omschrijving]. Naam uitgever.

- ▶ Noem bij een audiovisueel werk de regisseur als auteur. Wordt deze naam niet vermeld, noteer de naam van een andere medewerker, bijvoorbeeld de presentator, schrijver of producent. Zet de functie tussen haakjes achter de naam in de taal van het bestand.
- ▶ Achter de omschrijving kan eventueel een punt-komma met een toelichting worden gezet, bijvoorbeeld een 'extended edition' of 'director's cut' van een speelfilm op dvd.

106. Speelfilm

Kubrick, S. (Director). (1980). *The shining* [Film; extended edition op dvd]. The Producer Circle Company; Peregrine Productions; Hawk Films.

Nijenhuis, J. (Regisseur). (2020). *De beentjes van Sint-Hildegard* [Film]. Johan Nijenhuis & Co; September Film.

Verwijzing tussen haakjes: (Kubrick, 1980; Nijenhuis, 2020)

Verwijzing als lopende tekst: Kubrick (1980) en Nijenhuis (2020)

107. Televisieserie

- Noteer het eerste en het laatste jaar als de serie meerdere jaren bestrijkt. Vervang als de reeks nog lopend is het tweede jaartal door 'heden'.

Gilligan, V., & Johnson, M. (Executive producers). (2008-2013). *Breaking bad* [Tv-serie]. High Bridge; Gran Via Productions.

Verwijzing tussen haakjes: (Gilligan & Johnson, 2008-2013)
Verwijzing als lopende tekst: Gilligan en Johnson (2008-2013)

108. Aflevering van een televisieserie

Cendrowski, M. (Director). (2018, 6 oktober). The conjugal configuration (Seizoen 12, Aflevering 1) [Aflevering tv-serie]. In D. Goetsch, S. Holland, E. Kaplan, C. Lorre, S. Molaro, & B. Prady (Executive producers), *The big bang theory*. Chuck Lorre Productions; Warner Bros. Television.

Van Dongen, J. (Regisseur & Samensteller). (2019, 31 oktober). Officieren van justitie in de fout. In M. Blaas (Eindred.), *Zembla* [Aflevering tv-programma]. BNNVARA.

Verwijzing tussen haakjes: (Cendrowski, 2018; Van Dongen, 2019)

Verwijzing als lopende tekst: Cendrowski (2018) en Van Dongen (2019)

109. YouTube en andere videosites

- Noteer de naam van persoon of organisatie die de video geüpload heeft als auteur, dit hoeft niet de maker van de video te zijn. In de tekst kan eventueel verwezen worden naar andere personen, bijvoorbeeld naar Martin Luther King in het eerste voorbeeld.

NewsPoliticsInfo. (2010, 4 april). *Martin Luther King's last speech: "I've been to the mountaintop"* [Video]. YouTube. Geraadpleegd op 20 oktober 2020, van <https://www.youtube.com/watch?v=Oehry1JC9Rk>

Van Amstel, J. P. (2020, 6 februari). *Grijp geluk* [Video].
Vimeo. Geraadpleegd op 20 oktober 2020, van
<https://vimeo.com/389677820>

Verwijzing tussen haakjes: (NewsPoliticsInfo, 2010; Van Amstel, 2020)

Verwijzing als lopende tekst: NewsPoliticsInfo (2010) en Van Amstel (2020)

3.10.2 Geluid

Auteur, A. (jaar van uitgave of datum). *Titel* [Omschrijving].
Naam uitgever.

- ▶ Geef bij geluidsopnamen die alleen online te beluisteren zijn, bijvoorbeeld SoundCloud, ook de naam van het platform, de raadpleegdatum en de URL.
- ▶ Geef bij een vermelding van klassieke werken de naam van de componist als auteur, bij de omschrijving de uitvoerende(n) en tussen haakjes het jaar waarin de compositie werd gepubliceerd. Noteer voor andere muziekalbums de artiest of groep als auteur.
- ▶ Het is niet nodig om muziekplatforms als Spotify of iTunes te vermelden.
- ▶ Voor luisterboeken, zie § 3.1.3.

110. Muziekalbum

Bowie, D. (1977). *Heroes* [Album]. Parlophone.

Prokofiev, S. (2009). *Peter and the wolf* [Album opgenomen door Sting, C. Abbado, & Chamber Orchestra of Europe]. Deutsche Grammophon. (Origineel werk gepubliceerd in 1936)

Verwijzing tussen haakjes: (Bowie, 1977; Prokofiev, 1936/2009)

Verwijzing als lopende tekst: Bowie (1977) en Prokofiev (1936/2009)

111. Lied

Beyoncé. (2003). Halo [Lied]. Op *I am... Sasha Fierce*. Sony BMG Music Entertainment.

Dear Mr Man. (2015). Art gallery for the blind [Lied]. SoundCloud. Geraadpleegd op 20 oktober 2020, van <https://soundcloud.com/dear-mr-man/06-art-gallery-for-the-blind>

Mozart, W. A. (1791). Introitus: Kyrie [Lied opgenomen door F. Lott, F. Welsch-Möst, R. Cooke, & London Philharmonic Orchestra]. Op *Requiem*. Warner Classics. (Origineel werk gepubliceerd in 1791)

Verwijzing tussen haakjes: (Beyoncé, 2003; Dear Mr Man, 2015; Mozart, 1791/1990)

Verwijzing als lopende tekst: Beyoncé (2003), Dear Mr Man (2015) en Mozart (1791/1990)

112. Songtekst

► Wanneer naar een songtekst wordt verwezen, bijvoorbeeld in een boek of op internet (inclusief bladmuziek) gelden de richtlijnen voor een boek of een webpagina.

Grant, E., & Antonoff, J. (z.d.). *Lana Del Rey - Let me love you like a woman*. AZLyrics. Geraadpleegd op 20 oktober 2020, van <https://www.azlyrics.com/lyrics/lanadelrey/letmeloveyoulikeawoman.html>

Verwijzing tussen haakjes: (Grant & Antonoff, z.d.)

Verwijzing als lopende tekst: Grant en Antonoff (z.d.)

113. Podcastaflevering

► Als gegevens ontbreken, bijvoorbeeld een afleveringsnummer, de uitgever of de URL, komt deze informatie te vervallen.

Blokhuis, L. (Presentator). (2020, 6 november). Simon & Garfunkel – The Sound of Silence (Seizoen 2, nr. 1). In *Top 2000 a gogo* [Aflevering audio podcast]. NTR. Geraadpleegd op 30 november 2020, van <https://edu.nl/frbtq>

Verwijzing tussen haakjes: (Blokhuis, 2020)

Verwijzing als lopende tekst: Blokhuis (2020)

3.11 Dataset, software, test

3.11.1 Dataset

Datasets bestaan uit onderzoeksgegevens ('ruwe data') die in een document zijn gebruikt voor bijvoorbeeld een tabel.

114. Gepubliceerde dataset

Eigenaar van de set. (jaar van uitgave). *Naam van het bestand* (Versienummer) [Dataset]. Naam uitgever.

Eigenaar van de set. (jaar van uitgave). *Naam van het bestand* (Versienummer) [Dataset]. Naam uitgever. <https://doi.org/xxxx>

Eigenaar van de set. (jaar van uitgave). *Naam van het bestand* (Versienummer) [Dataset]. Naam uitgever. Geraadpleegd op dag maand jaar, van <http://xxxx> of <https://xxxx>

► Als er geen versienummer is wordt deze weggelaten.

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2020). *Internet jongeren; toegang, gebruik, faciliteiten en online aankopen* [Dataset]. Geraadpleegd op 28 februari 2021, van <https://data.overheid.nl/dataset/4c1674c0-49aa-47a9-8cf7-fd19a0ec7b4f>

O'Donohue, W. (2017). *Content analysis of undergraduate psychology textbooks* (ICPSR 21600; Version V1) [Dataset]. ICPSR. <https://doi.org/10.3886/ICPSR36966.v1>

Verwijzing in tekst: (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2020; O'Donohue, 2017)

Verwijzing als lopende tekst: Centraal Bureau voor de Statistiek (2020) en O'Donohue (2017)

115. Ongepubliceerde dataset

Eigenaar van de set. (jaar van uitgave). *Naam van bestand*
[Ongepubliceerde ruwe data]. Bron van de ongepubliceerde data.

- ▶ Het jaar van uitgave voor ongepubliceerde sets is het jaar van verzameling.
- ▶ Indien niet bekend wordt de bron van een dataset weggelaten.

Teunis, M. (2021). *HU3_PRE_001_L001.fastq.gz*
[Ongepubliceerde ruwe data]. Hogeschool Utrecht.

Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. (2009).
[Ongepubliceerde ruwe data van het onderzoek Tijdelijk Onderwijs aan Huis].

Verwijzing tussen haakjes: (Teunis, 2021; Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming, 2009)

Verwijzing als lopende tekst: Teunis (2021) en Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming (2009)

3.11.2 Computerprogramma/app

Auteur, A. (jaar van uitgave). *Naam van programma* (Versie nummer) [Omschrijving van inhoud]. Naam uitgever. Geraadpleegd op dag maand jaar, van <http://xxxx> of <https://xxxx>

- ▶ Voor algemeen bekende programma's als Word, Excel, Photoshop en SPSS hoeft geen vermelding gegeven te worden.
- ▶ Indien niet bekend wordt de URL weggelaten.

116. Computerprogramma

ATLAS.ti (Version 9) [Computerprogramma]. (2020). ATLAS.ti Scientific Software Development.

Koha-community. (2021). *Koha Library Software* (Version 20.05.09) [Computerprogramma]. Koha. Geraadpleegd op 28 februari 2021, van <https://koha-community.org/>

Verwijzing tussen haakjes: (*ATLAS.ti*, 2020; Koha-community, 2021)

Verwijzing als lopende tekst: *ATLAS.ti* (2020) en Koha-community (2021)

117. App

NS Reizigers. (2020). *NS Reisplanner Xtra voor Android* (Versie 6.0.50b) [App]. Geraadpleegd op 19 oktober 2020, van <https://ns-reisplanner-xtra.softonic.nl/android>

Verwijzing tussen haakjes: (NS Reizigers, 2020)

Verwijzing als lopende tekst: NS Reizigers (2020)

3.11.3 Test

Auteur, A. (jaar van uitgave). *Titel (Afkorting test)*. Naam uitgever.

Auteur, A. (jaar van uitgave). *Titel (Afkorting test)*. Naam uitgever. Geraadpleegd op dag maand jaar, van <http://xxxx> of <https://xxxx>

- Om een test te citeren wordt een beschrijving opgenomen van de ondersteunende literatuur, bijvoorbeeld de handleiding, bewerkt boek of tijdschriftartikel waarin deze is gepubliceerd. Is er geen ondersteunende literatuur beschikbaar, dan is het mogelijk de test zelf te beschrijven.

118. Papier

Visch-Brink, E. G., & De Waard-van Rijn, M. (2018). *Fonologische afasietherapie (FIKS): Handleiding*. Bohn Stafleu van Loghum.

Wechsler, D. (2017). *Wechsler Intelligence Scale for Children - Fifth edition: Nederlandstalige bewerking (WISC-V-NL): Afname- en scoringshandleiding* (J. Wolters, Red.). Pearson. (Origineel werk gepubliceerd in 2014)

Verwijzing tussen haakjes: (Visch-Brink & De Waard-van Rijn, 2018; Wechsler, 2017)

Verwijzing als lopende tekst: Visch-Brink en De Waard-van Rijn (2018) en Wechsler (2017)

119. Online

123test. (z.d.). *Snelle beroepentest*. Geraadpleegd op 19 oktober 2020, van <https://www.123test.nl/beroepskeuzetest/#snelle-beroepentest>

Verwijzing tussen haakjes: (123test, z.d.)

Verwijzing als lopende tekst: 123test (z.d.)

4

4. BIJZONDERE BRONVERMELDINGEN

Naast bronvermeldingen van teksten kan er ook verwezen worden naar afbeeldingen. Deze verwijzingen kunnen afwijken van de standaard verwijzing als de afbeelding geheel of gedeeltelijk in de eigen tekst wordt overgenomen. In dit hoofdstuk wordt uitgelegd hoe naar deze bijzondere bronvermeldingen wordt verwezen. Naast afbeeldingen zijn dat kaarten, kunstwerken en spellen. Ook wordt ingegaan hoe naar vertalers en vertalingen wordt verwezen en naar informatie verkregen via een stage-instelling.

De APA-richtlijnen maken onderscheid in twee type afbeeldingen: tabellen en figuren. Een tabel kenmerkt zich door informatie die horizontaal en verticaal gelezen kan worden. Alle andere afbeeldingen, zoals foto's, diagrammen, grafieken, tekeningen en illustraties, zijn figuren. Voor alle afbeeldingen geldt dat deze worden ingedeeld als tabel of figuur en een nummer en een titel krijgen. Welke informatie nog meer wordt genoemd, is afhankelijk van de herkomst.

Bij het overnemen van bestaande afbeeldingen wordt onder de tabel of figuur aangegeven wie het auteursrecht heeft.

Copyright

De maker van een oorspronkelijk werk (tekst, foto, film, compositie, etc.) krijgt automatisch het auteursrecht. In de meeste gevallen wordt dit in de publicatie duidelijk aangeven. In boeken wordt meestal op één van de eerste pagina's de auteursrechthebbende(n) vermeld, dit kan bijvoorbeeld de uitgever of de auteur zijn. Websites zetten meestal onderaan de pagina een copyrightvermelding. In Nederlandse publicaties wordt het woord Copyright of het symbool © gebruikt.

Neem de naam en jaartal(len) over zoals de publicatie aangeeft. Noteer z.d. bij het ontbreken van een jaartal en onbekend bij het ontbreken van de naam van de auteursrechthebbende. Als zowel jaartal als naam ontbreken is de vermelding: Copyright z.d., onbekend. Zie voorbeeld bij § 4.1.3.

Let op dat bij het overnemen van een afbeelding met als doel deze opnieuw openbaar te maken, bijvoorbeeld door publicatie in een tijdschrift of in de HBO Kennisbank er toestemming nodig kan zijn van de auteursrechthebbende. Zet als er toestemming is achter de copyrightvermelding 'Overgenomen met toestemming'.

Creative Commons

Makers van een origineel werk kunnen een Creative Commons licentie aan dit werk toevoegen. Een licentie geeft aan of en hoe het werk mag worden overgenomen. Er zijn zes verschillende licenties, zie voor een toelichting de website <https://creativecommons.nl/uitleg/>.

In de bronvermelding wordt de copyrightvermelding vervangen door deze licentie, bijvoorbeeld CC BY-NC-SA geeft aan: bronvermelding (BY), niet commercieel (NC) en gelijk delen (SA). Dit laatste houdt in dat bij aanpassing van de afbeelding dezelfde CC-licentie blijft gelden. Zie voorbeeld bij § 4.1.3.

In het publieke domein

Afbeeldingen zonder auteursrecht, bijvoorbeeld omdat de maker meer dan 70 jaar geleden is overleden, vallen in het publieke domein. Dit geldt ook voor werken waarvan de maker zelf afstand heeft gedaan van het auteursrecht. Let op dat het vervallen van het auteursrecht per land kan verschillen. Noteer bij afbeeldingen zonder auteursrecht: In het publieke domein. Zie voorbeeld bij § 4.1.2.

4.1 Afbeelding

Door gebruik te maken van tabellen en figuren kan een auteur informatie efficiënter weergeven of gegevens begrijpelijker maken door een tabel of figuur toe te voegen aan de tekst. In een tabel staan getallen of tekst in kolommen en rijen. Een afbeelding (tabel, grafiek, figuur, foto, etc.) heeft altijd een nummer, zodat er in de tekst naar verwezen kan worden. Dit nummer wordt vetgedrukt. Onder het nummer staat de titel van de afbeelding cursief. De titel en het nummer worden gescheiden door een witregel.

De verwijzing in de tekst wordt altijd met een hoofdletter geschreven, bijvoorbeeld 'zie Tabel 1', of 'zie Figuur 5'. Ook mag de verwijzing in een zin opgenomen worden: 'Op Figuur 2 is te zien ...'

In de tekst staat alleen de verwijzing naar de afbeelding en in de bronnenlijst wordt naar de gehele publicatie verwezen. De titel van een bestaande afbeelding mag gewijzigd worden. Wanneer een bestaande afbeelding wordt overgenomen, eventueel met aanpassingen, geldt dit als een citaat. Onder de afbeelding staat een copyrightverwijzing, ook als bijvoorbeeld de al genoemde uitgever het auteursrecht heeft. Ook kan worden aangegeven of de afbeelding is aangepast.

Wanneer een tabel of figuur wordt gewijzigd, wordt volgens de Amerikaanse richtlijn 'Adapted from' genoteerd in plaats van 'From'.

Voor de Nederlandse vertaling is gekozen voor 'Aangepast overgenomen uit' in plaats van 'Overgenomen uit'.

4.1.1 Tabel

De verwijzing en bronvermelding bestaat uit vier delen: in de tekst, boven de tabel, onder de tabel en in de bronnenlijst. De opmerking onder de tabel mag in een kleinere letter.

120. Tabel overgenomen uit boek

Het copyright bij tabellen uit boeken ligt meestal bij de uitgever en staat in de meeste gevallen op een van de eerste pagina's. Soms staat onder de tabel het copyright aangegeven.

Tekst:

In de tekst wordt altijd verwezen naar de tabel met het nummer.

Boven tabel:

Tabel X

Titel tabel

Onder tabel:

Opmerking. Overgenomen uit *Hoofdtitel cursief* (p. x) door A. Auteur, jaar van uitgave, Naam uitgever. Copyright jaar van uitgave, naam auteursrechthebbende.

Bronnenlijst:

Auteur, A. (jaar van uitgave). *Titel cursief*. Naam uitgever.

Voorbeeld**Tekst:**

... in Tabel 1 is te zien dat ...

Boven tabel:**Tabel 1**

Indiceringsmethoden

Onder tabel:

Opmerking. Overgenomen uit *Onderzoek doen!* (p. 115) door T. Fischer en M. Julsing, 2019, Noordhoff Uitgevers. Copyright 2019, Noordhoff Uitgevers.

Bronnenlijst:

Fischer, T., & Julsing, M. (2019). *Onderzoek doen! Kwantitatief en kwalitatief onderzoek* (3e druk). Noordhoff Uitgevers.

121. Tabel overgenomen uit tijdschriftartikel

Het copyright bij tabellen uit tijdschriftartikelen ligt meestal bij de uitgever en staat in de meeste gevallen onderaan de eerste of laatste pagina of op de website van de uitgever.

Tekst:

In de tekst wordt altijd verwezen naar de tabel met het nummer.

Boven tabel:**Tabel X**

Titel tabel

Onder tabel:

Opmerking. Overgenomen uit “Hoofdtitel artikel” door A. Auteur, jaar van uitgave, *Titel tijdschrift cursief, jaargang cursief*, p. x. Copyright jaar van uitgave, naam auteurs-rechthebbende.

Bronnenlijst:

Auteur, A. (jaar van uitgave). Titel artikel. *Titel tijdschrift cursief, jaargang cursief*, eerste paginanummer-laatste paginanummer. <https://doi.org> (indien vermeld)

Voorbeeld**Tekst:**

... in Tabel 2 is te zien dat ...

Boven tabel:**Tabel 2**

Impliciet en expliciet motorisch leren

Onder tabel:

Opmerking. Overgenomen uit “Impliciet en expliciet motorisch leren in de neurologische revalidatie” door M. Kleynen, 2019, *FysioPraxis*, p. 22. Copyright 2019, Koninklijk Nederlands Genootschap voor Fysiotherapie.

Bronnenlijst:

Kleynen, M. (2019, februari). Impliciet en expliciet motorisch leren in de neurologische revalidatie. *FysioPraxis*, 22-25.

122. Tabel overgenomen uit webpagina

Het copyright bij tabellen van een webpagina kan soms lastig te achterhalen zijn. De meeste websites vermelden onderaan de pagina het copyright, vaak worden bestaande tabellen gebruikt en staat het copyright bij de tabel.

Tekst:

In de tekst wordt altijd verwezen naar de tabel met het nummer.

Boven tabel:**Tabel X***Titel tabel***Onder tabel:**

Opmerking. Overgenomen uit *Titel webpagina* door A. Auteur, jaar van uitgave (<http://xxxx> of <https://xxxx>). Copyright jaar van uitgave, naam auteursrechthebbende.

Bronnenlijst:

Auteur, A. (jaar van uitgave, dag maand). *Titel webpagina*.

Geraadpleegd op dag maand jaar, van <http://xxxx> of <https://xxxx>

Voorbeeld**Tekst:**

... in Tabel 3 is te zien dat ...

Boven tabel:**Tabel 3***Frequentie tabel Radboud Universiteit 2019-2020***Onder tabel:**

Opmerking. Overgenomen uit *Frequentie tabel* door Centrale studentenbalie, z.d. (<https://edu.nl/excdj>). Copyright 2021, Radboud Universiteit.

Bronnenlijst:

Centrale studentenbalie. (z.d.). *Frequentie tabel*. Radboud Universiteit. Geraadpleegd op 13 april 2021, van <https://edu.nl/excdj>

123. Tabel overgenomen uit informele online publicatie

Het copyright bij tabellen uit een informele online publicatie ligt meestal bij de uitgever/organisatie en staat in de meeste gevallen op de eerste of de laatste pagina of op de website van de uitgever/organisatie.

Tekst:

In de tekst wordt altijd verwezen naar de tabel met het nummer.

Boven tabel:

Tabel X

Titel tabel

Onder tabel:

Opmerking. Overgenomen uit *Hoofdtitel cursief* (p. x) door A. Auteur, jaar van uitgave (<http://xxxx> of <https://xxxx>). Copyright jaartal, naam auteursrechthebbende.

Bronnenlijst:

Auteur, A. (jaar van uitgave). *Titel document*. Geraadpleegd op dag maand jaar, van <http://xxxx> of <https://xxxx>

Voorbeeld

Tekst:

... in Tabel 4 is te zien dat ...

Boven tabel:

Tabel 4

Observatieprotocol bestaande websites/dashboards

Onder tabel:

Opmerking. Overgenomen uit *Ontwikkeling van een tool ter bevordering van het studentenwelzijn* (p. 31) door J. Gorter, 2020. Copyright 2020, Saxion.

Bronnenlijst:

Gorter, J. (2020). *Ontwikkeling van een tool ter bevordering van het studentenwelzijn* [Afstudeerscriptie, Saxion]. HBO Kennisbank.

124. Eigen tabel gebaseerd op bestaande bron(nen)

Onder de tabel komen korte verwijzingen te staan van de bestaande bron(nen) die voor het samenstellen van de tabel gebruikt is/zijn door middel van letters in superscript.

Tekst:

In de tekst wordt altijd verwezen naar de tabel met het nummer.

Boven tabel:

Tabel X

Titel tabel

Onder tabel:

^aAuteur (jaar van uitgave, p. x). ^bAuteur (jaar van uitgave, p. x).

Bronnenlijst:

Standaardvermelding(en) van boek, tijdschriftartikel, webpagina, etc.

Voorbeeld**Tekst**

... in Tabel 5 is te zien dat ...

Boven tabel:

Tabel 5

Werkzaamheid coronavaccins^a

Fabrikant	Werkzaamheid
BioNtech/Pfizer	95%
Moderna	94,1%
AstraZenica	60%

^a College ter Beoordeling van Geneesmiddelen (z.d.).

Bronnenlijst:

College ter Beoordeling van Geneesmiddelen. (z.d.).

Coronavaccins. Geraadpleegd op 4 februari 2021, van <https://edu.nl/nbt3r>

125. Eigen tabel gebaseerd op niet gepubliceerde bron(nen)

Onder de tabel komt bij 'Opmerking' een korte uitleg te staan van de herkomst van de gegevens. Onder niet gepubliceerde bronnen valt alle informatie die voor de lezer van de tekst niet is terug te vinden, bijvoorbeeld informatie verkregen van een stage-instelling.

Tekst:

In de tekst wordt altijd verwezen naar de tabel met het nummer.

Boven tabel:

Tabel X

Titel tabel

Onder tabel:

Opmerking. Uitleg over herkomst.

Bronnenlijst:

Geen vermelding.

Voorbeeld***Tekst:***

... in Tabel 6 is te zien dat ...

Boven tabel:

Tabel 6

Aantal aangemelde onderzoeksprojecten Research Drive

Kenniscentrum	Aantal projecten
Sociale Innovatie	23
Leren en Innoveren	18
Gezond en Duurzaam Leven	34
Digital Business & Media	14
Totaal	89

Opmerking. Gegevens afkomstig van Team Digitale Onderzoeksomgeving, Hogeschool Utrecht.

126. Tabel gebaseerd op eigen onderzoek

Omdat de tabel geheel eigen werk is komt er nergens een bronvermelding te staan.

Tekst:

In de tekst wordt altijd verwezen naar de tabel met het nummer.

Boven tabel:

Tabel X

Titel tabel

Onder tabel:

Met een asterisk (*) kan eventueel een onderdeel van de tabel worden toegelicht.

Bronnenlijst:

Geen vermelding.

Voorbeeld**Tekst:**

... in Tabel 7 is te zien dat ...

Boven tabel:

Tabel 7

Resultaten tuinvogeltelling op 30 januari 2021

Soort	Aantal
Koolmees	12
Pimpelmees	7
Mus	34
Vink	5
Merel	2

4.1.2 Figuur

De verwijzing bestaat uit vier delen: in de tekst, boven de figuur, onder de figuur en in de bronnenlijst. De opmerking onder de tabel mag in een kleinere letter. Voor een afbeelding alleen als illustratie, bijvoorbeeld op de voorkant van een verslag, zie § 4.1.3.

127. Figuur overgenomen uit boek

Het copyright bij figuren uit boeken ligt meestal bij de uitgever en staat in de meeste gevallen op een van de eerste pagina's. Soms staat onder de figuur het copyright aangegeven.

Tekst:

In de tekst wordt altijd verwezen naar de figuur met het nummer.

Boven figuur:

Figuur X

Titel figuur

Onder figuur:

Opmerking. Overgenomen uit *Hoofdtitel cursief* (p. x) door A. Auteur, jaar van uitgave, Naam uitgever. Copyright jaartal, naam auteursrechthebbende.

Bronnenlijst:

Auteur, A. (jaar van uitgave). *Titel cursief.* Naam Uitgever.

Voorbeeld

Tekst:

... in Figuur 1 is te zien dat ...

Boven figuur:

Figuur 1

Voorbeeld van een taartdiagram

Onder figuur:

Opmerking. Overgenomen uit *Onderzoek doen!* (p. 194) door T. Fischer en M. Julsing, 2019, Noordhoff Uitgevers. Copyright 2019, Noordhoff Uitgevers.

Bronnenlijst:

Fischer, T., & Julsing, M. (2019). *Onderzoek doen! Kwantitatief en kwalitatief onderzoek* (3e druk). Noordhoff Uitgevers.

128. Figuur overgenomen uit tijdschriftartikel

Het copyright bij figuren uit tijdschriftartikelen ligt meestal bij de uitgever en staat in de meeste gevallen onderaan de eerste of laatste pagina of op de website van de uitgever.

Tekst:

In de tekst wordt altijd verwezen naar de figuur met het nummer.

Boven figuur:**Figuur X**

Titel figuur

Onder figuur:

Opmerking. Overgenomen uit “Hoofdtitel artikel” door A. Auteur, jaar van uitgave, *Titel tijdschrift cursief, jaargang cursief*, p. x. Copyright jaartal, naam auteursrechthebbende.

Bronnenlijst:

Auteur, A. (jaar van uitgave). Titel artikel. *Titel tijdschrift cursief, jaargang cursief*, eerste paginanummer-laatste paginanummer. <https://doi.org> (indien vermeld)

Voorbeeld**Tekst:**

... in Figuur 2 is te zien dat ...

Boven figuur:**Figuur 2**

Cervicale manipulatietechnieken in manueeltherapeutische praktijk

Onder figuur:

Opmerking. Overgenomen uit “Cervicale manipulatie-technieken in manueeltherapeutische praktijk” door J. Pool et

al., 2019, *FysioPraxis*, p. 34. Copyright 2019, Koninklijk Nederlands Genootschap voor Fysiotherapie.

Bronnenlijst:

Pool, J., Cagnie, B., & Cagnie, R. (2019, februari). Cervicale manipulatietechnieken in manueeltherapeutische praktijk. *FysioPraxis*, 34-35.

129. Figuur overgenomen uit webpagina

Het copyright bij figuren van een webpagina kan soms lastig te achterhalen zijn. De meeste websites vermelden onderaan de pagina het copyright, vaak worden bestaande figuren gebruikt en staat het copyright bij de figuur. Als het jaar van copyright ontbreekt, noteer dan 'Copyright z.d.'.

Tekst:

In de tekst wordt altijd verwezen naar de figuur met het nummer.

Boven figuur:

Figuur X

Titel figuur

Onder figuur:

Opmerking. Overgenomen uit *Titel webpagina* door A. Auteur, jaar van uitgave (<http://xxxx> of <https://xxxx>). Copyright jaartal, naam auteursrechthebbende.

Bronnenlijst:

Auteur, A. (jaar van uitgave, dag maand). *Titel webpagina*.
Naam website. Geraadpleegd op dag maand jaar, van <http://xxxx> of <https://xxxx>

Voorbeelden

Tekst:

... in Figuur 3 is te zien dat ...

Boven figuur:

Figuur 3

Groenlandse walvis

Onder figuur:

Opmerking. Overgenomen uit *Groenlandse walvis* door R. van Assen, z.d. (<http://www.natuurinformatie.nl/ndb.mcp/natuurdatabase.nl/i000851.html>). Copyright z.d., ArtBoutique.

Bronnenlijst:

Van Assen, R. (z.d.). *Groenlandse walvis* [Illustratie]. Natuurinformatie. Geraadpleegd op 5 maart 2021, van <http://www.natuurinformatie.nl/ndb.mcp/natuurdatabase.nl/i000851.html>

- De toevoeging [Illustratie] is niet verplicht maar geeft specifiek aan dat verwezen wordt naar de afbeelding.

Tekst:

... op het zelfportret (zie Figuur 4) is te zien dat ...

Boven figuur:

Figuur 4

Zelfportret door Vincent van Gogh

Onder figuur:

Opmerking. Overgenomen uit *Zelfportret*, door V. van Gogh, 1887 (<https://www.rijksmuseum.nl/nl/collectie/SK-A-3262>). In het publieke domein.

Bronnenlijst:

Van Gogh, V. (1887). *Zelfportret* [Schilderij]. Rijksmuseum, Amsterdam. Geraadpleegd op 4 februari 2021, van <https://www.rijksmuseum.nl/nl/collectie/SK-A-3262>

Omdat het auteursrecht 70 jaar na overlijden van de maker vervalt, is het schilderij van Van Gogh niet meer auteursrechtelijk beschermd. Op de plaats van de copyright-verwijzing komt daarom de melding 'In het publieke domein' te staan. Bij het overnemen van een (foto van een) kunstwerk wordt het type medium tussen vierkante haken achter de titel geplaatst.

130. Figuur overgenomen uit informele online publicatie

Het copyright bij figuren uit een informele online publicatie ligt meestal bij de uitgever/organisatie en staat in de meeste gevallen op de eerste of de laatste pagina of op de website van de uitgever/organisatie.

Tekst:

In de tekst wordt altijd verwezen naar de figuur met het nummer.

Boven figuur:

Figuur X

Titel figuur

Onder figuur:

Opmerking. Overgenomen uit *Hoofdtitel cursief* (p. x) door A. Auteur, jaar van uitgave (<http://xxxx> of <https://xxxx>). Copyright jaartal, naam auteursrechthebbende.

Bronnenlijst:

Auteur, A. (jaar van uitgave). *Titel document*. Naam website. Geraadpleegd op dag maand jaar, van <http://xxxx> of <https://xxxx>

Voorbeeld

Tekst:

... in Figuur 4 is te zien dat ...

Boven figuur:

Figuur 5

Energie-inname en energieverbruik per deelnemster

Onder figuur:

Opmerking. Overgenomen uit *De energiebalans van jonge turnsters* (p. 15) door I. Jonk en C. Scipio, 2020. Copyright 2020, I. Jonk en C. Scipio.

Bronnenlijst:

Jonk, I., & Scipio, C. (2020). *De energiebalans van jonge turnsters* [Afstudeerscriptie, Hogeschool van Amsterdam]. HBO Kennisbank.

131. Eigen figuur gebaseerd op bestaande bron(nen)

Onder de figuur komen korte verwijzingen te staan van de bestaande bron(nen) die voor het samenstellen van de figuur gebruikt is/zijn door middel van letters in superscript.

Tekst:

In de tekst wordt altijd verwezen naar de figuur met het nummer.

Boven figuur:

Figuur X

Titel figuur

Onder figuur:

^aAuteur (jaar van uitgave, p. x). ^bAuteur (jaar van uitgave, p. x).

Bronnenlijst:

Standaardvermelding(en) van boek, tijdschriftartikel, webpagina, etc.

Voorbeeld

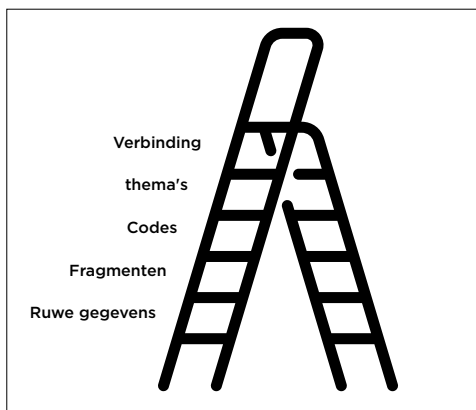
Tekst:

... in Figuur 6 is te zien dat ...

Boven figuur:

Figuur 6

De vijf stappen bij thematische analyse^a

^aVerhoeven (2020, p. 15).

Bronnenlijst:

Verhoeven, N. (2020). *Thematische analyse: Patronen vinden bij kwalitatief onderzoek*. Boom.

132. Figuur gebaseerd op niet gepubliceerde bron(nen)

Onder niet gepubliceerde bronnen valt alle informatie die voor de lezer van de tekst niet is terug te vinden, bijvoorbeeld informatie verkregen van een stage-instelling.

Tekst:

In de tekst wordt altijd verwezen naar de figuur met het nummer.

Boven figuur:

Figuur X

Titel figuur

Onder figuur:

Uitleg over herkomst.

Bronnenlijst:

Geen vermelding.

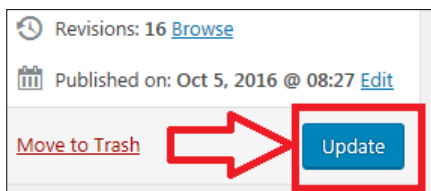
Voorbeeld

Tekst:

... in Figuur 7 is te zien dat ...

Boven figuur:**Figuur 7**

Opslaan pagina in WordPress

Opmerking. Aangepast overgenomen van interne handleiding WordPress, Hogeschool Utrecht.

133. Figuur gebaseerd op eigen onderzoek

Omdat de figuur geheel eigen werk is komt er nergens een bronvermelding te staan. De opmaak van een eigen figuur bestaat, naast een verwijzing in de tekst, uit figuur + nummer + titel boven de figuur.

Tekst:

In de tekst wordt altijd verwezen naar de figuur met het nummer.

Boven de figuur:**Figuur X**

Titel figuur

Met een asterisk (*) kan eventueel een onderdeel van de figuur worden toegelicht.

Bronnenlijst:

Geen vermelding.

Voorbeeld

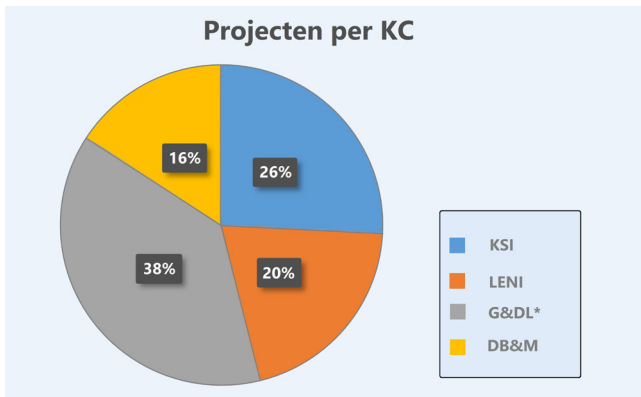
Tekst:

... in Figuur 8 is te zien dat ...

Boven figuur:

Figuur 8

Aantal onderzoeksprojecten per Kenniscentrum

* Het Kenniscentrum Gezond en Duurzaam leven heeft momenteel het grootste aandeel.

4.1.3 Afbeelding als illustratie

Naast het overnemen van afbeeldingen (tabellen, figuren, foto's, etc.) als toelichting op de tekst, is het ook mogelijk een afbeelding alleen ter illustratie op te nemen, bijvoorbeeld op de voorkant van een verslag. Of en hoe hier naar verwezen wordt, is afhankelijk van de herkomst van de afbeelding.

Eigen afbeelding

Voor een foto, schilderij, tekening of een andere afbeelding die de schrijver van de tekst zelf heeft gemaakt geldt hetzelfde als voor de tekst: het is eigen werk en hier hoeft geen aparte vermelding voor te worden opgenomen, niet in de tekst en niet in de bronnenlijst.

Ontvangen afbeelding

Een afbeelding kan gemaakt zijn door een studiegenoot, familielid of collega. Een foto kan ook ter beschikking gesteld zijn door de instelling waar de stage is gelopen. Voor deze afbeeldingen geldt dat er geen aparte verwijzing wordt opgenomen in de bronnenlijst. Het is uiteraard wel toegestaan om, bijvoorbeeld in een dankwoord, de maker of eigenaar van de afbeelding te bedanken voor het ter beschikking stellen. Wanneer een instelling toestemming heeft gegeven voor het gebruik van het logo is een aparte verwijzing niet nodig.

Afbeelding van internet

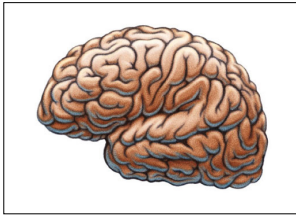
Wanneer een afbeelding alleen als illustratie wordt gebruikt, is het raadzaam om vooraf de voorwaarden voor hergebruik te lezen. Wanneer het verslag wordt gepubliceerd, bijvoorbeeld op de HBO Kennisbank, geldt dat als opnieuw openbaar maken van de foto en is het van belang dat de eigenaar van de foto hier akkoord mee is. Zo ja, noteer dan 'Met toestemming overgenomen'. Bij een afbeelding die alleen als illustratie wordt gebruikt, staat er geen verwijzing in de tekst. Er wordt onder de afbeelding geen uitgebreide verwijzing geplaatst. Noteer in plaats daarvan alleen auteur of organisatie + jaartal of z.d. + copyright of CC-licentie of In het publieke domein. Dit kan in een klein lettertype zodat het in de presentatie (infographic, PowerPoint, etc.) niet al teveel opvalt.

134. Afbeelding van webpagina

IsaacMao. (2005, 14 juni). *Brain* [Illustratie]. Flickr.

Geraadpleegd op 17 februari 2021, van <https://www.flickr.com/photos/isaacmao/19245594>

Omdat er in het verslag niet naar de foto verwezen wordt, komt onder de afbeelding de korte verwijzing (achternaam auteur, jaartal) te staan, vergelijkbaar met een verwijzing in de tekst. Wie dat niet zo mooi op de voorkant vindt staan, kan bijvoorbeeld op de eerstvolgende pagina, verwijzen door Omslagfoto: Achternaam auteur, jaartal' te noteren.

IsaacMao, 2005. CC BY 2.0.

Omdat de afbeelding ter illustratie wordt gebruikt, is het belangrijk vooraf na te gaan of de auteursrechthebbende (meestal de maker) van de afbeelding hier toestemming voor geeft. Soms is dat al gebeurd als de afbeelding voorzien is van een Creative Commons-licentie, een voorwaarde waaronder de afbeelding mag worden hergebruikt.

In dit voorbeeld biedt de fotograaf op Flickr een foto aan met een CC-licentie: de foto mag worden hergebruikt maar wel met bronvermelding. De foto mag dus in een verslag worden gezet.

De CC-licentie vereist dat behalve de naam van de maker ook de URL wordt opgenomen die verwijst naar uitleg over hergebruik. In elektronische vorm kan dat met een ingebouwde link, in andere gevallen wordt de hele URL uitgeschreven, in dit geval <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

Vermelding in een document op papier:

Omslagfoto: IsaacMao, 2005. <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

Vermelding in een elektronisch document:

Omslagfoto: IsaacMao, 2005. CC BY 4.0.

Vermeld, wanneer er geen CC-licentie is, het copyright (auteursrecht):

Omslagfoto: IsaacMao, 2005. Copyright 2005, IsaacMao.

In dit voorbeeld is de maker van de foto ook de auteursrechthebbende maar dat is niet altijd het geval. Het copyright wordt meestal onderaan de webpagina vermeld. Als er geen gegevens over het copyright worden genoemd, noteer dan:

Omslagfoto: IsaacMao, 2005. Copyright z.d., onbekend.

Noteer als er geen auteursrecht (meer) op de afbeelding zit 'In het publieke domein'.

4.1.4 Cartografie

Auteur, A. (jaar van uitgave). *Titel kaart* [Omschrijving kaart].
Naam uitgever.

Onder cartografie vallen plattegronden, land-, wegen- en andere kaarten.

- ▶ Voeg bij een online kaart de raadpleegdatum en de URL toe.
- ▶ Omdat dynamisch gecreëerde kaarten (bijvoorbeeld een route in Google Maps) geen titel hebben, wordt de beschrijving tussen vierkante haken geplaatst.

135. Papier

Vos, G. A., & Markus, W. C. (1992). *Zandvoort* [Landkaart].
Staring Centrum.

Verwijzing tussen haakjes: (Vos & Markus, 1992)

Verwijzing als lopende tekst: Vos en Markus (1992)

136. Online

Onderstal, J. (1990). *Grondwaterbeschermingsgebied Groenekan: Kaart 1a* [Bodemkaart]. Wageningen University & Research. Geraadpleegd op 3 november 2020, van <http://edepot.wur.nl/345976>

Verwijzing tussen haakjes: (Onderstal, 1990)

Verwijzing als lopende tekst: Onderstal (1990)

137. Google Maps

- Een lange URL, standaard in Google Maps, mag worden ingekort met een URL-shortener. Google Maps geeft zelf een korte URL, kies in het menu linksboven de optie 'Kaart delen of insluiten'.

Google. (z.d.). [Google Maps routebeschrijving van Zwolle naar Maastricht]. Geraadpleegd op 3 november 2020, van <https://goo.gl/maps/A9KeMZfhD4Seba9QA>

Verwijzing tussen haakjes: (Google, z.d.)

Verwijzing als lopende tekst: Google (z.d.)

4.1.5 Kunstwerk

Kunstenaar, A. (jaar van uitgave). *Titel* [Omschrijving kunstwerk]. Locatie, plaatsnaam.

- Plaats de beschrijving van het kunstwerk (schilderij, foto, sculptuur, etc.) tussen vierkante haken.
- Bij kunstwerken zonder titel wordt een beschrijving van het kunstwerk tussen vierkante haken geplaatst.
- Voeg bij een kunstwerk van een webpagina de raadpleegdatum en de URL toe.
- Voor het overnemen van afbeeldingen zie § 4.1.2.

138. Museum

Steen, J. (1668). *Het vrolijke huisgezin* [Schilderij]. Rijksmuseum, Amsterdam.

Verwijzing tussen haakjes: (Steen, 1668)

Verwijzing als lopende tekst: Steen (1668)

139. Museumwebsite

Pan, M. (1960-1961). *Sculpture flottante, Otterlo* [Sculptuur]. Kröller-Müller Museum, Otterlo. Geraadpleegd op 30 oktober 2020, van <https://krollermuller.nl/marta-pan-drijvende-sculptuur-otterlo>

Verwijzing tussen haakjes: (Pan, 1960-1961)

Verwijzing als lopende tekst: Pan (1960-1961)

140. Webpagina

Van Dartel, D. (z.d.). *Ruben en Sil* [Foto]. Elliott Halls Gallery, Amsterdam. Geraadpleegd op 1 november 2020, van <https://www.elliottthalls.com/david-van-dartel>

Verwijzing tussen haakjes: (Van Dartel, z.d.)

Verwijzing als lopende tekst: Van Dartel (z.d.)

4.1.6 Spel

Auteur, A. (jaar van uitgave). *Titel van het spel*. Naam uitgever.

- ▶ Als uit de titel niet duidelijk wordt dat het om een spel gaat, kan dit tussen vierkante haken achter de titel worden toegevoegd.
- ▶ Indien apart genoemd kan de functie van de maker tussen haakjes vermeld worden.
- ▶ Voor computerspellen, zie § 3.11.2.

141. Kaart- en bordspel

Blaauw, E. (2015). *Puber coachkaarten: Ontdek je talent* [Spel]. Uitgeverij Pica.

Gerrickens, P. (2012). *Kwaliteitspel* (22e, gewijzigde druk). Gerrickens training & advies.

Spanjers, E. (Idee en realisatie). (2014). *Een steekje los? Een eigenwijs spel* (2e herziene druk). Zorgbelang Gelderland.

Verwijzing tussen haakjes: (Blaauw, 2015; Gerrickens, 2012; Spanjers, 2014)

Verwijzing als lopende tekst: Blaauw (2015), Gerrickens (2012) en Spanjers (2014)

4.2 Vertaling

Auteur, A. (jaar van uitgave). *Titel cursief* (V. Vertaler, Vert.). Naam uitgever. (Origineel werk gepubliceerd in jaar van uitgave)

- ▶ Wanneer een tekst oorspronkelijk in een andere taal is gepubliceerd, wordt zowel in de tekst als in de bronnenlijst de oorspronkelijke auteur genoemd. De vertaler wordt alleen in de bronnenlijst genoemd.
- ▶ In de tekst wordt zowel het jaar van publicatie van het originele werk genoemd als het jaar van de vertaling.
- ▶ Het jaar van publicatie van het oorspronkelijke werk wordt genoemd in de bronnenlijst.

142. Papier

Wells, B. (2016). *Het einde van de eenzaamheid* (G. Baardman, Vert.). Meulenhoff. (Origineel werk gepubliceerd in 2015)

Tussen haakjes: (Wells, 2015/2016)

In de lopende tekst: Wells (2015/2016)

143. Online

Williams, T. (2012). *Kat op een heet zinken dak* (J. Derwig & K. van Kooten, Vert.). De Nieuwe Toneelbibliotheek. Geraadpleegd op 3 november 2020, van <https://www.denieuwetoneelbibliotheek.nl/files/get/10487> (Origineel werk gepubliceerd in 1955)

Tussen haakjes: (Williams 1955/2012)

In de lopende tekst: Williams (1955/2012)

4.3 Stage / Werkplek

Veel onderzoeksverslagen zijn gebaseerd op een stage die tijdens de studie werd gevolgd of op informatie afkomstig van de werkgever. Daarbij is vaak toegang mogelijk tot interne documenten. Bij de verwijzing naar deze documenten zijn twee zaken van belang: is de informatie vertrouwelijk en hoe is de informatie beschikbaar gesteld?

4.3.1 Vertrouwelijke informatie

Het mag duidelijk zijn dat vertrouwelijke informatie niet toegankelijk is voor buitenstaanders en vaak zelfs binnen de organisatie niet door iedereen geraadpleegd kan worden. Denk hierbij aan een patiëntendossier, persoonlijke gegevens van leerlingen of bedrijfsinformatie. Er wordt alleen naar verwezen in de tekst als persoonlijke communicatie (§ 1.5.1) en komt niet in de bronnenlijst.

Zorg ervoor dat wanneer er geciteerd of geparafraseerd wordt uit een patiëntendossier de gegevens van de patiënt of cliënt niet herkenbaar in de tekst genoemd worden. Dit kan door initialen te gebruiken of door te verwijzen naar 'Patiënt A' of 'Cliënt B'.

... uit het dossier van Patiënt A (Ziekenhuis Gelderse Vallei, persoonlijke communicatie, 3 februari 2021) blijkt dat ...

De datum verwijst naar de dag waarop het dossier is bekeken. Voor de lezer van de tekst is duidelijk dat de informatie nergens kan worden teruggevonden en ook niet kan worden opgevraagd bij de auteur. Overleg bij twijfel met de organisatie die het dossier beheert of bepaalde informatie mag worden overgenomen.

4.3.2 Rapport en jaarverslag

De meeste organisaties publiceren hun jaarverslagen en rapporten online. Hier wordt op dezelfde wijze naar verwezen als naar een informele publicatie (§ 3.5).

Stichting AAP. (2020). *Jaarverslag 2019*. Geraadpleegd op 3 februari 2021, van <https://www.aap.nl/uploads/inline-files/Jaarverslag%202019%20DEF.pdf>

Verwijzing tussen haakjes: (Stichting AAP, 2020)

Verwijzing als lopende tekst: Stichting AAP (2020)

Wanneer het document uit bovenstaand voorbeeld alleen op papier beschikbaar is wordt de verwijzing:

Stichting AAP. (2020). *Jaarverslag 2019*.

Verwijzing tussen haakjes: (Stichting AAP, 2020)

Verwijzing als lopende tekst: Stichting AAP (2020)

Omdat de auteur en de organisatie identiek zijn wordt de naam van de uitgever weggelaten.

4.3.3 Document achter inlog

Als een document online staat maar alleen toegankelijk is na een inlog (bijvoorbeeld op een intranet) is de informatie slechts voor een beperkt aantal mensen beschikbaar. Bekijk eerst of de inhoud van het document vertrouwelijk is, zo ja, verwijst hier naar als persoonlijke communicatie. Wanneer het om algemene informatie gaat, bedenk dan wie de lezer(s) van de tekst zal/zullen zijn.

Heeft de lezer of beoordelaar toegang tot de informatie achter de inlog dan heeft het zin om een vermelding met URL te maken in de bronnenlijst. Is dat niet het geval, kies dan weer voor de optie persoonlijke communicatie. In de tekst wordt de naam van de organisatie genoemd en de datum waarop deze informatie is ontvangen, bijvoorbeeld:

... in de notulen (Stichting Zonnige Jeugd, persoonlijke communicatie, 3 februari 2021) wordt melding gemaakt van ...

4.3.4 Document direct van stagebegeleider of werkgever

Informatie verstuurd via e-mail of een los Word-document dat een stagebegeleider of werkgever beschikbaar stelt valt in de categorie persoonlijke communicatie:

... van onze stagebegeleider P. Westerik (persoonlijke communicatie, 3 februari 2021) ontvingen we ...

Wordt met deze informatie een tabel of figuur samengesteld, noteer dan onder de afbeelding:

Opmerking. Gegevens afkomstig van [naam organisatie], dag maand jaar.

Het is hier niet nodig om 'persoonlijke communicatie' toe te voegen. Voor alle situaties geldt: overleg met de stagebegeleider of werkgever bij twijfel over het hergebruik van de beschikbaar gestelde informatie.

5

5. OPMAAK VAN EEN VERSLAG

Naast richtlijnen voor bronvermelding worden in de 7e editie van de *Publication manual of the American Psychological Association* regels en aanbevelingen gegeven voor de opmaak van een tekst. Raadpleeg vooraf wat de eisen zijn die de opleiding of het tijdschrift waarvoor het artikel wordt geschreven stelt. Deze eisen zijn altijd leidend en kunnen bestaan uit onder meer de keuze van het lettertype, de lettergrootte, de regelafstand en het maximale aantal woorden. Ongeacht deze regels zijn er enkele voorwaarden waaraan een tekst moet voldoen. Er is een titelpagina met de volledige titel, namen van de auteurs, naam van de onderwijsinstelling of organisatie en datum of jaartal. Optioneel zijn contactgegevens. Het document heeft paginanummers en is opgebouwd uit een hoofdstekst, bronnenlijst en eventuele bijlagen.

5.1 Lettertype en -grootte

Tekstverwerkingsprogramma's als Word bieden de keuze uit diverse lettertypen (fonts) die in elke grootte gebruikt kunnen worden. Wanneer de opleiding of uitgever geen lettertype voorschrijft kan een font naar keuze gebruikt worden. Gebruik voor de gehele tekst hetzelfde lettertype en -grootte. Voor tabellen, figuren en voetnoten kan een kleinere grootte gekozen worden. Titels van hoofdstukken en tussenkoppen in een groter formaat en/of vetgedrukt kunnen de tekst overzichtelijker maken.

5.2 Getal, cijfer en nummer

De basisregel is dat getallen onder de 10 voluit worden geschreven (een, twee, drie, etc.) en vanaf 10 wordt het getal genoteerd (10, 11, 12, etc.). Er zijn echter een aantal uitzonderingen op deze regel:

- Lengtes en afstanden
 - 5 cm
 - 8 meter
- Percentages
 - 1%
 - 0,2%
- Gewichten en eenheden
 - 1,5 kilogram
 - een dosis van 9 mg
 - 5 °C
- Wiskundige formules
 - vermenigvuldigd met 4
 - delen door 5
 - 2×5
 - 16:9 beeldformaat
- Data
 - 1 januari 2021
 - 4 decennia
- Leeftijden
 - 3 jaar oud
- Tijdstippen
 - om half 9
 - iedere 8 seconden
 - 1 uur en 5 minuten
 - 9.00-11.00 uur
- Delen van publicaties
 - Hoofdstuk 1 (maar: het eerste hoofdstuk)
 - Pagina 2
 - Tabel 3
 - Paragraaf 4.1
- Opsommingen
 - stap 1
 - klas 2 (maar: de tweede klas)
 - groep 3
 - rij 4
 - 5e druk
 - vraag 6
- Tabellen en figuren
 - In een tabel of figuur worden getallen onder de tien altijd als getal genoteerd.

Begin een zin bij voorkeur niet met een getal, is dit niet te voorkomen dan wordt het getal voluit geschreven:

Achteenveertig procent van de studenten is geslaagd,
52% van de studenten is gezakt.

Schrijf een getal onder de tien voluit als het gaat om een tijdsaanduiding bij benadering:

Het onderzoek heeft ongeveer twee weken geduurd.

Gebruik niet meer dan twee decimalen achter de komma. Als daar een goede reden voor is kan hier van worden afgeweken.

5.3 Afkorting

Het gebruik van afkortingen in een tekst is toegestaan, als voor de lezer maar duidelijk is waar de afkorting voor staat. Het moet een bestaande afkorting zijn, raadpleeg bij twijfel een woordenboek. Aangeraden wordt om bij de eerste vermelding de term voluit te noemen. Zet de afkorting tussen haakjes, gebruik in de rest van de tekst alleen de afkorting.

posttraumatische stressstoornis (PTSS)

Er zijn afkortingen die bekender zijn dan de oorspronkelijke betekenis, bijvoorbeeld IQ, URL en USB-stick. Bij deze voorbeelden is het niet nodig om de volledige term te noteren.

5.3.1 Organisatie

Organisaties met lange namen maken vaak gebruik van afkortingen. Deze mogen overgenomen worden. Schrijf hier de eerste keer de naam voluit en tussen haakjes de afkorting. Wordt de naam drie keer of minder gebruikt, dan is het advies deze voluit te schrijven.

Voorwaarde is dat de afkorting door het bedrijf zelf gebruikt wordt: op de website van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu en het Nederlands Jeugdinstituut zijn de volledige naam en de afkortingen RIVM en NJi te vinden. Let bij de laatste afkorting op de juiste spelling: de letter i is klein.

NJI is de afkorting van Nederlandse Jachtbouw Industrie. In de tekst mag wanneer er vaker naar dezelfde bron verwezen wordt, vanaf de tweede verwijzing de afkorting worden gebruikt. Noem bij de eerste verwijzing de afkorting tussen haakjes, zodat het voor de lezer duidelijk is waar de afkorting voor staat. Gebruik vierkante haakjes in een verwijzing die al tussen ronde haakjes staat.

Eerste verwijzing:

Verwijzing tussen haakjes: (Nederlands Jeugdinstituut [NJI], z.d.)

Verwijzing als lopende tekst: Nederlands Jeugdinstituut (NJI, z.d.)

Tweede en latere verwijzingen:

(NJI, z.d.)

Bronnenlijst:

Nederlands Jeugdinstituut. (z.d.). *Voortijdig schoolverlaten en verzuim: Aanpak en preventie*. Geraadpleegd op 22 september 2020, van <https://edu.nl/u9qxt>

Sommige organisaties zijn alleen nog bekend met de afgekorte naam, zoals ANWB, HEMA en GGD. Gebruik dan alleen de afkorting.

5.4 Opmaak bronnenlijst

Er zijn twee regels om ervoor te zorgen dat een bronnenlijst er overzichtelijk uitziet:

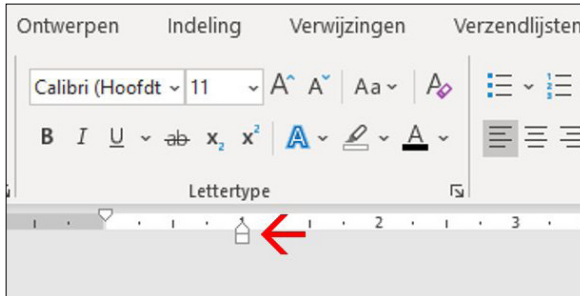
1. Laat een bronvermelding vanaf de tweede regel inspringen.

Gebruik in Word voor het laten inspringen vanaf de twee regel geen tabs maar de optie verkeerd-om inspringen (zie Figuur 9). Vink hiervoor onder 'Beeld' de optie 'Liniaal' aan. Linksboven de tekst verschijnen twee driehoekige schuifjes. Selecteer de bronnenlijst, schuif de onderste (het driehoekje dat naar boven wijst) naar rechts, bijvoorbeeld tot het cijfer 1. Het behoeft enige handigheid, als het bovenste schuifje per

ongeluk meegenomen wordt, en dus de gehele tekst verschuift, kan deze worden teruggezet naar de beginpositie.

Figuur 9

Verkeerd-om inspringen in Word

2. Zorg voor een grotere regelafstand tussen de vermeldingen.

Afhankelijk van de instellingen van Word is het mogelijk dat er tussen de bronvermeldingen al een witregel zit. Is dat niet het geval, selecteer de tekst en kies onder 'Start' de optie 'Alinea' en klik op het pijltje rechtsonder ('Alinea-instellingen'). Vul bij 'Afstand - Na' een geschikte regelafstand in, bijvoorbeeld 8 pt. De ruimte tussen de bronvermeldingen wordt groter en de bronnenlijst daardoor overzichtelijker.

De grootte van het inspringen en de regelafstand hangt af van het gebruikte lettertype en de lettergrootte. Bekijk wat het meest overzichtelijk is.

5.5 Bijlage

Niet alle verzamelde informatie voor een verslag is geschikt om in de hoofdtekst op te nemen maar kan van toegevoegde waarde zijn in de vorm van een of meerdere bijlagen. Resultaten van bijvoorbeeld extra metingen die de hoofdvraag niet helpen beantwoorden, kunnen in de bijlagen geplaatst worden, evenals uitgeschreven versies van vragenlijsten of interviews, correspondentie met respondenten of bedrijven en minder belangrijke figuren en tabellen. Bijlagen komen

na de hoofdtekst en de bronnenlijst. De volgorde van de bijlagen is gelijk aan de volgorde waarin de bijlagen in de tekst genoemd worden.

Iedere bijlage begint met het woord Bijlage, geschreven met een hoofdletter, en heeft een titel. Zijn er twee of meer bijlagen, dan worden deze genummerd met hoofdletters: Bijlage A, Bijlage B, etc. Iedere bijlage begint op een nieuwe pagina en wordt in de hoofdtekst genoemd:

(zie Bijlage A)

In Bijlage B staan de resultaten van de enquête.

Net als in de hoofdtekst is het mogelijk dat in een bijlage verwijzingen staan naar een andere bron. Deze worden in dezelfde bronnenlijst genoemd als de bronnen waar in de hoofdtekst naar verwezen wordt. Voor een bijlage wordt dus geen aparte bronnenlijst gemaakt, ook al komt de bronnenlijst voor de bijlage(n) te staan.

Tabellen en figuren

Net als in de hoofdtekst kan een bijlage bestaan uit een tekst, al dan niet met kopjes en tabellen of figuren. Geef de tabel een nummer. In de tekst wordt hier naar verwezen door eerst de letter van de bijlage en daarna het nummer van de tabel te noemen. Tabel A2 bijvoorbeeld is de tweede tabel in Bijlage A. Gebruik ook de letter A wanneer er maar één bijlage is.

Als de gehele bijlage bestaat uit een tabel, geef de bijlage dan dezelfde naam als de tabel en verwijfs in de tekst alleen naar de bijlage.

Begin bij iedere bijlage opnieuw met het nummeren van de tabellen of figuren.

Extra materiaal

Het is ook mogelijk om extra materiaal aan een tekst toe te voegen, bijvoorbeeld een cd-rom, dvd of USB-stick. Hier kan in de tekst naar verwezen worden, bijvoorbeeld (zie USB-stick).

Wanneer op de drager van het extra materiaal meerdere bestanden staan of een toelichting nodig is kan deze informatie als bijlage aan het document worden toegevoegd.

A

VERANTWOORDING

American Psychological Association

De American Psychological Association, kortweg APA, publiceerde in 1929 een artikel over het opstellen van standaarden voor wetenschappelijke teksten. Dit resulteerde in 1957 in de publicatie van *Publication manual of the American Psychological Association*.

Voor deze uitgave, bedoeld voor het hoger onderwijs, is de 7e en meest recente editie uit 2020 als uitgangspunt genomen. Deze van oorsprong Amerikaanse normen laten zich niet altijd goed toepassen in de Nederlandse taal. Daarom is op enkele punten afgeweken van de Amerikaanse richtlijnen en gekozen voor de Nederlandse taalregels. Als dit het geval is wordt dat duidelijk aangegeven.

Werkgroep APA

Op initiatief van Hogeschool Windesheim is in januari 2016 de Werkgroep APA van start gegaan om een landelijke richtlijn op te stellen. De werkgroep, in 2021 bestaande uit negen informatiespecialisten van evenzoveel hogescholen, is onderdeel van het Netwerk Auteursrechtinformatiepunten hbo (NAi hbo), een samenwerkingsverband van bijna alle hogescholen in Nederland. Met ingang van de tweede editie wordt samengewerkt met het Samenwerkingsverband Hogeschoolbibliotheken (SHB).

Website

Bij deze publicatie hoort een website die samen met SURF, de ICT-samenwerkingsorganisatie van het onderwijs en onderzoek in Nederland, is ontwikkeld: <https://www.auteursrechten.nl/apa>. Op deze site is deze handleiding als pdf, toelichtingen en uitgebreide voorbeelden bij deze publicatie terug te vinden. Daarnaast zijn er kennisclips te vinden en wordt er ingegaan op hulpmiddelen zoals APA in Word, RefWorks en EndNote.

Voor aanvullende informatie wordt op de website verwezen naar de officiële Amerikaanse weblog. HAN University of Applied Sciences houdt een vrij toegankelijk weblog bij, The APA-Team (<http://theapateam.blogspot.com>), ter ondersteuning bij het toepassen van de APA-richtlijnen.

B

CHECKLIST APA RICHTLIJNEN

Deze checklist is van toepassing op de meest voorkomende regels en richtlijnen.

A Algemeen

- 1 Het document bevat verwijzingen in de tekst en een bronnenlijst.
- 2 Alle bronvermeldingen in de tekst zijn terug te vinden in de bronnenlijst (persoonlijke communicatie uitgezonderd, zie 5) en alle publicaties in de bronnenlijst zijn terug te vinden in de tekst.
- 3 Uit de tekst blijkt duidelijk welke gedeelten eigen werk zijn en welke gedeelten gebaseerd zijn op andere bronnen.
- 4 Interpunctie (punten, komma's, spaties, etc.) is juist gebruikt in de tekst en in de bronnenlijst
- 5 Naar informatie die niet voor de lezer toegankelijk is wordt in de tekst verwezen met naam + persoonlijke communicatie + datum. Deze informatie staat niet in de bronnenlijst.

B Bronvermelding in de tekst

- 6 De tekst bevat verwijzingen naar de bronnenlijst.
Voor bronvermeldingen worden geen voet- of eindnoten gebruikt.
- 7 Een citaat is ongewijzigd overgenomen.
- 8 Een citaat staat tussen dubbele aanhalingstekens.
Een citaat staat niet cursief of tussen enkele aanhalingstekens.

- 9** Een citaat van meer dan 40 woorden staat in een apart tekstblok, springt in en heeft geen aanhalingstekens.
- 10** Een parafrase wordt weergegeven zonder dubbele aanhalingstekens.
- 11** De bronvermelding bevat de naam van de auteur(s) en het jaar van uitgave
Bij het ontbreken van een auteur wordt de naam van de organisatie genoemd.
Bij het ontbreken van een organisatie wordt de titel genoemd.
Bij het ontbreken van een jaartal wordt z.d. (zonder datum) ingevuld.
- 12** De bronvermelding van een citaat bevat, indien van toepassing, het paginanummer.
- 13** De bronvermelding maakt onderdeel uit van een zin en/of alinea.
Standaardverwijzing is (Achternaam auteur, jaar van uitgave, p. x) of (Achternaam auteur, jaar van uitgave).
- 14** Bijlagen en afbeeldingen zijn genummerd en worden genoemd in de tekst.
Bijlage A, B, C, etc. Figuur 1, Tabel 2, etc.

C Bronvermelding in de bronnenlijst

- 15** De bronnenlijst bevindt zich na de hoofdtekst en voor de bijlage(n).
- 16** De bronnenlijst is alfabetisch (geen onderverdeling in bronnen).
- 17** De vermeldingen in de bronnenlijst langer dan één regel springen vanaf de tweede regel in en worden gescheiden door een witregel.

- 18** Uit de publicaties in de bronnenlijst kan worden opgemaakt dat het om een boek, internetbron, tijdschriftartikel, etc. gaat.
- 19** De bronvermelding van een boek bevat auteur(s), jaartal, titel (cursief), plaats + naam uitgever.
- 20** De bronvermelding van een tijdschriftartikel bevat auteur(s), jaar van uitgave, titel van artikel, titel tijdschrift (cursief), jaargang + nummer + paginanummers. Bij online artikelen ook DOI of raadpleegdatum + link.
- 21** De bronvermelding van een webpagina bevat auteur(s) of organisatie, jaar van uitgave of datum, titel van webpagina (cursief), naam website, raadpleegdatum + link.
- 22** De bronvermelding van overige bronnen is volgens de richtlijnen zoals vermeld in deze publicatie en op de website www.auteursrechten.nl/apa.
- 23** Achternamen en tussenvoegsels voluit, bij voornaam alleen voorletter(s).
Goed: Van der Donk, C. Fout: Donk, Cyrilla v.d.
- 24** Bij niet-auteurs wordt de functie tussen haakjes vermeld.
Tekst: (Jansen, 2016). Bronnenlijst: Jansen, A. (Red.). (2020)...
of Jansen, A. (Eindred.). (2020).
- 25** Titel en ondertitel worden genoemd met dubbele punt + hoofdletter.
Titel: Ondertitel.
- 26** De tweede of latere druk wordt tussen haakjes achter titel genoemd.
Titel (2e druk).

- 27** De bronnenlijst is vrij van taal-, type- en/of spelfouten.
- 28** De bronnenlijst is consistent (zelfde lettertype, afstand tussen titels gelijk, etc.) en consequent.

D Juiste vermelding

- 29** Bij twee of meer auteurs staat in de bronvermelding voor de laatste naam het &-teken.
Tekst: (Jansen & De Jong, 2020). Bronnenlijst: Jansen, A., & De Jong, B. (2020).
Let op: in een lopende zin niet het &-teken gebruiken maar 'en':
Volgens Jansen en De Jong (2020) ...
- 30** De datum bij een interview of bij raadplegen is voluit geschreven.
Goed: 1 juni 2020. Fout: 01-06-2020.

REGISTER

A

- Aanhangsel Handelingen 3.8.4**
- Achternaam 1.2**
- Afbeelding 4.1**
 - Als illustratie 4.1.3
 - Eigen werk 4.1.3
 - In bijlage 5.5
 - Ontvangen 4.1.3
- Afkorting 5.3**
 - Organisatie 5.3.1
- Afstudeeropdracht 3.6**
- Alfabetisering 5.5**
- App 3.11.2**
- Artikelnummer 3.4.1**
- Audioboek 3.1.3**
- Auteur 1.2, 2.1A**
 - Dubbele achternaam 3.1.1
 - Dubbele voornaam 3.1.1
 - In tekst 1.1
 - Meerdere, in bronnenlijst 2.3
 - Meerdere, in tekst 1.2.2
 - Ontbrekend 1.2.4
 - Tussenvoegsel 1.2.1
 - Verschillende functies 2.1A, 3.1.1
 - Zelfde auteur en jaartal 1.2.3, 2.4

B

- Bachelorthese 3.6**
- Beeld 3.10.1**
- Bijlage 5.6**
- Blog 3.9.1**
- Boek 3.1**
 - Hoofdstuk 3.3
 - Onbekende taal 2.1C
 - Redactie 3.3
 - Tweetalig 2.1C
 - Wetttekst 3.8.1
- Bordspel 4.1.6**

- Brief 1.5.1**
- Brochure 3.5**
- Bronvermelding 2.1**
- Bronverwijzing 1.1**
 - Herhalen 1.1.2
 - In bijlage 5.5
 - In een andere bron 1.5.3, 2.4
 - Plaats in tekst 1.1.1
- Bronnenlijst 2**
 - Opmaak 5.4

C

- Cartografie 4.1.4**
- Cd 3.10.2**
- Chat 1.5.1**
- Cijfer 5.2**
- Citeren 1.4**
 - Auteur in tekst 1.4.2
 - Inkorten 1.4.4
 - Meerdere pagina's 1.4.5
 - 40 of meer woorden 1.4.3
 - Verwijzing tussen haakjes 1.4.1
 - Wijzigen 1.4.4
- Clïëntendossier 4.3.1**
- Cochrane Database of Systematic Reviews 3.4.1**
- Commentaar 3.4.2**
- Computerprogramma 3.11.2**
- Conferentiesessie 3.7.1**
- Congres**
 - Bijdrage 3.7.1
 - Bundel 3.7.2
 - Sessie 3.7.1
- Copyright 4**
 - Afbeelding 4.1
 - Webpagina 3.9.1
- Corporatie 2.1A**
- Creative Commons 4**

D

- Databank 3.4.1**

Databestand, zie Dataset

Dataset 3.11.1

Dataverzameling interviews 1.5.2

Datum

- In tekst 5.2

- Publicatiedatum 2.1B

- Raadpleegdatum 2.1D

- Webpagina 3.9.1

Deelnemers onderzoek 1.5.2

Diagram 4.1.2

Digitale leeromgeving 3.9.3

DOI 2.5

- Boek 3.1.2

- Hoofdstuk 3.3.2

- Rapport 3.5.2

- Tijdschriftartikel 3.4.1

Druk 2.1C

Dvd 3.10.1

E

E-book 3.1.2

E-mail 1.5.1

Editie 2.1C

Editor 2.1C, 3.3

Eigen werk

- Afbeelding 4.1.3

- Onderzoeksresultaten 1.5.2

Eindredacteur 2.1A, 3.3

Elektronische leeromgeving 3.9.3

eLocator 3.4.1

Emoji 3.9.2

F

Facebook 3.9.2

Figuur 4.1.2

- Als illustratie 4.1.3

Film 3.10.1

Folder 3.5.1

Font 5.1

Foto 4

G

Geluid 3.10.2

Gesprek 1.5.1, 1.5.2

Getal 5.2

Google Books 2.1D, 3.1.2

Google Maps 4.1.4

Grafiek 4

Grijze literatuur, zie Informele publicatie

H

Hashtag 3.9.2

Hoofdstuk 3.3

I

Illustratie 4

In druk 3.4.1

Indirecte verwijzing 1.5.3, 2.4

Informele publicatie 3.5

Instagram 3.9.2

Internetbron 3.9

Interview 1.5.1, 1.5.2

Intranet 3.9.3

iTunes 3.10.2

J

Jaar van uitgave 2.1B

Jaarverslag 3.5, 4.3.2

Juridische bron 3.8

Jurisprudentie 3.8.2

K

Kaart 4.1.4

Kaartspel 4.1.6

Kamerstuk 3.8.4

Katern 3.4.1

Keynote spreker 3.7.1

Krantenartikel 3.4.2

Kunstwerk 4.1.5

L

Landkaart 4.1.4
 Leesteken 2.1C
 Les 1.5.1
 Lettertype 5.1
 Lied 3.10.2
 LinkedIn 3.9.2
 Luisterboek 3.1.3

M

Magazine 3.4.1
 Meerdere auteurs 1.2.2, 2.3
 Moduleboek 3.5
 Motto 1.5.5
 Muziekalbum 3.10.2

N

Naslagwerk 3.2
 NEN Connect 3.4.1
 Netflix 3.10.1
 Nexis Uni
 - Tijdschriftartikel 3.4.1
 - Krantenartikel 3.4.2
 Niet-officieel gepubliceerde bron 3.5
 Nieuwswebsite 3.9.1
 Norm 3.4.1
 NOS Nieuws 3.9.1
 NPO Start 3.10
 NU.nl 3.9.1
 Nummer 5.2

O

Octrooi 3.8.3
 Onbekende taal 2.1C
 Ondertitel 2.1C
 Ontbrekende gegevens 1.2.4, 2.2
 Opmaak
 - Bronnenlijst 5.4
 - Verslag 5
 Organisatie 1.2.4, 2.1A
 - Afkorting 5.3.1

P

Paperpresentatie 3.7.1
 Parafraseren 1.3
 - Auteur in lopende tekst 1.3.2
 - Meerdere publicaties 1.3.3
 - Verwijzing tussen haakjes 1.3.1
 Parlementair document 3.8.4
 Patent 3.8.3
 Patiëntendossier 4.3.1
 Pdf
 - Rapport 3.5.2, 4.3.2
 - Tijdschriftartikel 3.4.1
 - Webpagina 3.9.1
 Persbericht 3.5.2
 Persoonlijke communicatie 1.5.1
 Pinterest 3.9.2
 Plaatsnaam 2.1D
 Plattegrond 4.1.4
 Podcast 3.10.2
 Posterpresentatie 3.7.1
 PowerPoint
 - Digitale leeromgeving 3.9.3
 - Intranet 3.9.3
 - Les 1.5.1
 - Website 3.5.2
 Proefschrift 3.6
 Publieke domein 4

R

Rapport 3.5, 4.3.2
 Reader 3.9.3
 Redacteur 2.1A, 3.1.1, 3.3
 Redactioneel 3.4.1
 Richtlijn 3.5.2
 RTL Nieuws 3.9.1

S

Schilderij 4.1.5
 Scriptie 3.6
 Sculptuur 4.1.5
 Secundaire verwijzing 1.5.3, 2.4

Serie 3.10.1

Social media 3.9.2

Software 3.11.2

Songtekst 3.10.2

Speelfilm 3.10.1

Spel 4.1.6

SoundCloud 3.10.2

Spotify 3.10.2

Stage 4.3

- Document achter inlog 4.3.3

- Document van stagebegeleider 4.3.4

T

Tabel 4.1.1

Teams 3.9.3

Tekening 4

Televisieserie 3.10.1

Test 3.11.3

Themanummer 3.4.1

Tijdschriftartikel 3.4.1

TikTok 3.9.2

Titel 2.1C

Tussenvoegsel 1.2.1, 2.1A, 3.1.1

Tv-uitzending 3.10.1

Tweetalige publicatie 2.1C

Twitter 3.9.2

U

Uitgever 2.1D

UpToDate 3.4.1

URL 2.1D, 3.9

URL-shortener 2.1D, 3.9

V

Vaktijdschrift 3.4.1

Vertaling 4.2

Verteller 3.1.3

Vertrouwelijke informatie 4.3.1

Videoland 3.10

Vimeo 3.10.1

Visitatierapport 3.5.2

Voorvoegsel, zie Tussenvoegsel

W

Webpagina 2.1D, 3.9.1

Weblink, zie URL

Weblog 3.9.1

Website 1.5.4

Wegenkaart 4.1.4

Werkplek 4.3

Wetenschappelijk tijdschrift 3.4.1

Wettekst 3.8.1

Wikipedia 3.2.2

Woordenboek 3.2

Word-document

- Digitale leeromgeving 3.9.3

- Intranet 3.9.3

- Opmaak bronnenlijst 5.4

- Website 3.5.2

Y

YouTube 3.10.1

Z

Zelfplagiat 1

COLOFON

Teksten en samenstelling

Werkgroep APA: Arjan Doolaar, Jurgen Mollema, Guido Dijkstra, Nathalie van den Eerenbeemt, Annelies Kuijten, Ellie Middelhuis, Alie Mud, Rensje Wicherson, Philip Willems

Oud-leden Werkgroep APA

Elleke Schouwenaar, Roelie Tijmstra, Marij Tummers, Ans Wijnroks

Met dank aan

Daan Marcellis (HAN University of Applied Sciences),
Dafne Vencken (SURF)

Vormgeving

Vrije Stijl

Druk

SMG-Groep, Hasselt

ISBN

978-90-72482-23-5 (ringband), 978-90-72482-24-2 (e-book)

© 2021, Werkgroep APA

www.auteursrechten.nl/apa

Deze publicatie is ontwikkeld voor gebruik in Nederland en is niet geautoriseerd door The American Psychological Association (APA). Raadpleeg voor de officiële richtlijnen de meest recente editie van de Publication Manual of the American Psychological Association.

This publication has been developed for use in the Netherlands and has not been authorized by the American Psychological Association (APA). For official guidance on APA Style, consult the most recent edition of the Publication Manual of the American Psychological Association.

VERWIJZINGEN IN DE TEKST

Bij een **parafrase** (§ 1.3) wordt de inhoud van het originele document in eigen woorden beschreven.

- Een parafrase staat niet tussen aanhalingstekens.
- Tussen haakjes worden auteur(s) en jaartal genoemd: (Auteur, jaar).
- Het noemen van het paginanummer is niet verplicht.

Bij een **citaat** (§ 1.4) neemt de maker (een gedeelte van) het originele document letterlijk over:

- Kort citaat (40 woorden of minder): citaat tussen “dubbele aanhalings-tekens”.
- Lang citaat (meer dan 40 woorden): citaat op een nieuwe regel laten inspringen (blokcitaat).
- Tussen haakjes worden auteur(s), jaartal en paginanummer genoemd: (Auteur, jaar, p. x).

Eén of twee auteurs (§ 1.2.2)

Tussen haakjes: (Jansen & De Vries, 2019)

Als lopende tekst: Jansen en De Vries (2019)

Drie of meer auteurs (§ 1.2.2)

Tussen haakjes: (Jansen et al., 2019)

Als lopende tekst: Jansen et al. (2019)

Ontbrekende auteur (§ 2.2) – Vermeld verantwoordelijke organisatie

Ontbrekende organisatie (§ 2.2) – Vermeld titel

Ontbrekend jaar van uitgave (§ 2.2) – Vermeld z.d. (=zonder datum)

Persoonlijke communicatie (§ 1.5.1)

Tussen haakjes: (J. Dijk, persoonlijke communicatie, 1 mei 2020)

Als lopende tekst: Jan Dijk (persoonlijke communicatie, 1 mei 2020)

Alleen in de tekst, geen verwijzing in de bronnenlijst.

Bron in een andere bron (§ 1.5.3)

Tussen haakjes: (Laloux, 2017, in Koeleman, 2018)

Als lopende tekst: Laloux (2017, in Koeleman, 2018)

In de bronnenlijst alleen de verwijzing naar de secundaire bron.

Tabellen en figuren (§ 4.1.1 en § 4.1.2)

Afbeelding als illustratie (§ 4.1.3)

VERWIJZINGEN IN DE BRONNENLIJST

Boek papier (§ 3.1.1)

Auteur, A. (jaar van uitgave). *Titel cursief*. Naam uitgever.

Boek online (§ 3.1.2)

Auteur, A. (jaar van uitgave). *Titel cursief*. Naam uitgever. <https://doi.org/xxxx>
Geen DOI? Vermeld daarvoor in de plaats:

Geraadpleegd op dag maand jaar, van <http://xxxx> of <https://xxxx>

Lemma/artikel uit online naslagwerk zonder auteur (§ 3.2.2)

Lemma. (jaar van uitgave, dag maand). In *Titel naslagwerk*.

Geraadpleegd op dag maand jaar, van <http://xxxx> of <https://xxxx>

Hoofdstuk uit boek papier (§ 3.3.1)

Auteur, A. (jaar van uitgave). Titel van hoofdstuk. In A. Redacteur (Red.),
Titel van het boek (pp. xx-xx). Naam uitgever.

Tijdschriftartikel online (§ 3.4.1)

Auteur, A. (jaar van uitgave). Titel van het artikel. *Naam Tijdschrift*,
jaargang(nummer), eerste paginanummer-laatste paginanummer.
<https://doi.org/xxxx>

Geen DOI? Vermeld daarvoor in de plaats:

Geraadpleegd op dag maand jaar, van <http://xxxx> of <https://xxxx>

Krantenartikel online (§ 3.4.2)

Auteur, A. (jaar van uitgave, dag maand). Titel van het artikel. *Naam krant*.

Geraadpleegd op dag maand jaar, van <http://xxxx> of <https://xxxx>

Rapport online (§ 3.5.2)

Auteur, A. (jaar van uitgave). *Titel document* (Uitgavenummer). Naam

uitgever. Geraadpleegd op dag maand jaar, van <http://xxxx> of <https://xxxx>

Webpagina (§ 3.9.1)

Auteur, A. (jaar van uitgave, dag maand). *Titel webpagina*. Naam website.

Geraadpleegd op dag maand jaar, van <http://xxxx> of <https://xxxx>

YouTube of andere videosites (§ 3.10.1)

Auteur, A. (jaar van uitgave, dag maand). *Titel video* [Video]. Naam website.

Geraadpleegd op dag maand jaar, van <http://xxxx> of <https://xxxx>

9 789072 482235 >

SURF

Postbus 19035
3501 DA Utrecht

088 - 787 30 00
www.surf.nl

Dit werk valt onder een Creative Commons Naamsvermelding-NietCommercieel-GelijkDelen licentie. Dit betekent dat het werk voor niet-commerciële doeleinden hergebruikt mag worden zolang er een naamsvermelding bij wordt gegeven en het nieuw ontstane werk zelf ook hergebruikt mag worden door anderen onder een soortgelijke licentie.

SURF